

Liturgiai évünk tisri elsején kezdődik, de az esztendő első hónapjának neve: niszán. Különös, hiszen mindenütt az első hónap első napja az új év kezdete. Valamikor így volt ez nálunk is, de Szentírásunk a történelmi események értékelésének eredményeként megváltoztatta ezt a rendet. Niszánban nyerte el a zsidóság a szabadságot évezredekkel ezelőtt, ami olyan jelentőségű, hogy a valamikori utolsó hónap „a hónapok elseje lett”. És mivel öncélú szabadság nem létezik hagyományunkban, Mózes megfelelő tartalmat adott neki. Ez pedig csak az erkölcs lehetett: a Tízparancsolat megvalósítása.

Ki a szabad ember? – kérdezik a talmudi mesterek. Aki megtartja a tíz ige rendelkezéseit, vérévé válik annak szelleme, tanítása. Így fonódik egybe a zsidóságban a szabadság fogalma az emberrel való foglalkozással, törődéssel.

Hagyományunk szerint három időpontja van a szabadság végleges megvalósulásának. Az első egy bizonyos helyen és időben megtörtént esemény. Ez a kezdet. A második az utána következő nemzedékek sora, amelyben minden embernek Istentől kapott feladata a tökéletességre való törekvés. A harmadik a megvalósulás kora, a cél elérése, a próféták álmanák beteljesülése, a messiási idők eljövele, amikor megszűnik minden rossz, és az igazság veszi át az uralmat a földön.

De addig. Az ember társas lény, nem élhet önmagában önmagáért. Rászorul az emberek segítségére. A Biblia példája szerint Jákob, megszabadulva nagybátyjának, Lábánnak rabságából, hazafelé tart családjával. Mindenét átvitte már az útjába eső folyón, de ő még egyszer visszatér a túlsó partra. És akkor ezt mondja a Szentírás: Jákob egyedül maradt. A magyarázó szerint ez azt jelenti, hogy saját magának kellett döntenie jövő életútjáról. Visszanézett a múltba. Talált benne kifogásolhatót. Egész élete másként is alakulhatott szől ily módon a Szentírás: „egyedül maradt”, „magára maradt” – és valaki birkózott vele hajnalhasadtáig. Ez a valaki önmaga volt. Így talált rá a követendő útra.

És amint Jákobnak, minden embernek rá kell jönnie erre. El kell következnie annak az órának, amikor kimondja a Tóra szavait: „Látta Isten a világosságot, hogy jó.” Csak a világosság jó! Különös. A teremtés minden napjáról azt írja a Tóra, hogy látta Isten, amit alkotott, az jó – a harmadik nap kivételével, amikor látta a világosságot, HOGY jó.

Előttünk niszán hónapja. Peszách, széder. Együtt lesz a család, együtt a közösség. Felhangzik a Má nistáná. A gyermek kérdez, a felnőtt válaszol. Így volt ez évszázadokon keresztül. Manapság gyakran fordítva történik: a felnőtt kérdez, és a gyerek válaszol...

És ez jó!

Ráv

AUSZTRIA

Új elnök az osztrák hitközség élén

Oskar Deutsch bizakodó az osztrák zsidóság jövőjét illetően. Ő a 8000 főt számláló közösség első olyan elnöke, aki a II. világháború után született Ausztriában. Elődje, **Ariel Muzicant** 1952-ben született Haifán, és 14 évig töltötte be tisztségét.

Egy bécsi étteremben beszélgetünk az új elnökkel, aki nagyon fontosnak tartja az egységes közösség fenntartását: „Az osztrák zsidóságot a közép-ázsiai, grúz, orosz, izraeli, magyar és nyugat-európai zsidó közösség veszi körül.” Deutsch 20 éve aktív tagja a hitközségnek, 14 éve pedig alelnöke. Fontos szerepe volt a 2011-es Bécsi Maccabi Játékok megszervezésében: „2000 sportolót és 3000 nézőt láttunk vendégül, majd elénekeltük a Hatikvát. Izraeli zászló lobogott a városháza felett.”

A Maccabi volt az első zsidó sportesemény, amelyet német nyelvterületen tartottak a soá után. A náci korszak óta most látogatott Bécsbe a legtöbb zsidó. „Itt vagyunk, Hitler veszített.”

Az osztrák és német náci 200 000 fős, virágzó közösséget pusztítottak el annak idején.

Deutsch elmondta: „Növelni akarjuk a létszámot, és minél több embert akarunk bevonni a zsidó életbe. Bevándorlási programot is szervezünk. Olyanokat akarunk Bécsbe hozni, akiknek jó esélyük van a munkába állásra, például ápolónőként vagy óvónőként tudnának dolgozni. Nem olyan bevándorlókat akarunk, akik a zsidó közösségtől függenek vagy szociális juttatásokra szorulnak.”

„Muzicant úr nemrég Magyarországon járt, s azt tapasztalta, hogy az ottani helyzet rossz a szélsőjobboldali Jobbik politikája miatt. Néhány magyar zsidó család Ausztriába települt át.”

A 48 éves Deutsch Bécsben született és él, édesapja Romániából, édesanyja a mai Ukrajna területén lévő Galíciából származik. Deutsch sikeres kávé s céget működtet. Intézményrendszerükről szólva felszillan a szeme: „A gyermekeink 70%-a zsidó iskolába jár.” Mintegy ezeröt száz fiatalja van az osztrák közösségnek. „Tizennégy zsinagóga működik Bécsben. Aki zsidónak néz ki, azt nem támadják meg. Korábban kaptunk névtelen fenyegető leveleket, de manapság már odaírják a nevüket a fenyegetőzők. Zsidó összeküvésekről írnak, és azt akarják, menjünk el Ausztriából. Ez a típusú gondolkodás az FPÖ-től (Osztrák Szabadságpárt) ered.”

Az FPÖ elnöke, **Heinz-Christian Strache** nemrégiben azt mondta az ellenük szervezett tüntetés kapcsán, hogy „mi vagyunk az új zsidók”.

Deutsch kritikát fogalmazott meg: „Az FPÖ-szavazók nagy része olyan szélsőjobboldali szervezetekkel szimpatizál, amelyek idegengyűlölők és antiszemiták.” Azzal kapcsolatban, hogy Strache tavaly Izraelbe látogatott, Deutsch elmondta: „A Jad Vasemben sportsapkát viselt, és ezzel a zsidóságot akarta nevétségessé tenni. Az FPÖ szavazóinak többsége azonban nem náci vagy antiszemita.”

Bizonyos osztrák és német szervezetek szélsőséges gondolkodásúak, és igen régóta táplálják a zsidógyűlöletet.

Oskar Deutsch

Deutsch reméli, hogy az FPÖ nem lesz az új osztrák kormány koalíciós partnere: „Ha ez megtörténne, nem működne együtt a miniszterekkel, legfeljebb polgári szinten, ahogyan

eddig is, vagy amikor Jörg Haider a kormányban volt.” **David Lasar**, az FPÖ politikusa, a Bécsi Városi Tanács egyik tagja „udvari zsidókat” emlegetett.

A kormányzó Szociáldemokrata Párt kijelentette, hogy nem fog együttműködni az FPÖ-vel. Deutsch szerint „manapság az antiszemitizmus semmiben sem különbözik az anticionizmustól. Az anticionizmus az antiszemitizmusból táplálkozik. Semelyik másik országot nem emlegetik olyan sokat a sajtóban, mint Izraelt. Sok más probléma is van a világban, de Izraelt folyton felhozzák,

gyakran negatív hangnemben. A zsidó közösség elnökeként nemcsak a helyi zsidóságot kell megvédenem, hanem a muzulmánokat és a külföldieket is, akik a gyűlölőködők célpontjai. A zsidó közösségnek han goztatnia kell a véleményét”.

Az új vezető azt mondja, Ausztriának együtt kell működnie az Európai Unióval abban, hogy gazdasági szankciókkal nyomást gyakoroljanak a perzsa országra, fegyverkezési célú atomprogramja ellen.

(Fordította: **Dési Tamás**)

(**Mazsihisz / The Jerusalem Post**)

Rohonc: mészárlás a grófnő birtokán

„Nemzedékek hallgatása jellemző az ilyen és ehhez hasonló esetekre. Az emlékezet meghasadt: van, ami köztudott, és van, amire senki nem akar emlékezni.”

(**Márton László író**)

Mi is történt?

A munkaszolgálatos magyar zsidókat eredetileg Kőszegről vitték volna Burgenlandba, hogy védvonalat építsenek a Vörös Hadsereg ellen. A területet elérvén, fizikai állapotuk nem engedte, hogy továbbvigyék őket...

A mészárlás Batthyány Margit rohonci (rechnitzi) birtokán történt 1945. március 14-én. A grófnő azon a napon több magas rangú nácit látott vendégül. A helyi Gestapo-vezető, Franz Podezin ötlete volt, hogy szórakozásból és szórakoztatásból rendezzenek öldöklést a deportált magyar zsidók között. A mulatságnak 180-200 ember esett áldozatul...

Az Osztrák Kulturális Fórum (házigazdaként is), a Muszoe, valamint a budapesti holokauszt intézet szervezésében „Rohonci emlékhely – kutatás a magyar zsidó munkaszolgálatos áldozatok sírja után” címmel igényes és átfogó előadás hangzott el az Andrássy úti épületben, ahol az igazgató asszony elsőként köszöntötte a megjelenteket.

Az osztrák vendégek, **Horst Horváth** (Refugius Alapítvány), **Paul Gulda** és **Andreas Lehner** mellett a közélet számos képviselője, kutatók – köztük egyetemista fiatalok – vettek részt a vetítéssel egybekötött eseményen.

Horst Horváth beszélt a Refugius Alapítvány létrejöttéről és céljáról: az emlékezésről, szimpóziumok, jótékonysági koncertek megrendezéséről. Hozzátette, hogy ugyanakkor az elmúlt két évtized során javult a tudástudatlanság aránya. Szólt arról is, hogy minden évben sokan látogatnak az emlékhelyre információkat gyűjteni, emlékezni.

Paul Gulda művész egyik részese annak a civil kezdeményezésnek, amely egyesületi formában működve, nem engedte a rohonci mészárlást a homályba veszni. Megvá

sárolták a rohonci keresztsúrt és környékét, évente tartanak a magyar zsidó áldozatok tiszteletére megemlékezést.

Szita Szabolcs, a HDKE igazgatója részletes ismertetést adott a történelmi háttérrel, újabb feladatként a kőszegi erdő és környéke tömegsírrendszerének feltérképezését jelölte meg, egy méltó emlékhely kialakításával egyidejűleg.

Pozitívumként említette egyebek mellett az osztrák partnerekkel való együttműködést is.

Andreas Lehner a márciusban felavatandó múzeum tervezőjeként beszámolt arról, hogy fordulóponthoz érkezett a háború utáni események feldolgozása: a szemtanúk, a túlélők lélekszáma fogy, s a kortörténet frott történetekké alakul át. Meg kell akadályozni, hogy az emlékek feledésbe merüljenek. A szakember ismertette hármas jelszavukat: a múzeum tanulóhely, a megemlékezés helye és találkozóhely.

Lehner a kivetítő segítségével korabeli fotókat, topográfiai adatokat mutatott be és látott el magyarázatokkal. Elmondta azt is, hogy ez év februárjában négyhektárnyi terület átvizsgálásával új kutatás indult meg. Szólt az eredeti, majd a megvalósult építési opciókról, a különféle táblák jelzéseiről, a főbb állomásokról.

A mészárlás részleteivel kapcsolatban kiemelte: a fő elkövetők megmenekültek a felelősségre vonás következményeitől. Felsorolta az igénybe vett anyagi forrásokat, beszélt a „Halálos hallgatás” címmel bemutatott filmről, majd kijelentette: Rohonc stigmatizált helyszín...

Szita Szabolcs végül megköszönte az érdeklődők, a házigazda szervezetek, alapítványok jelenlétét, segítségét, az osztrák barátok példás együttműködését, harcos kiállítását, s elmondta azt is, hogy a HDKE számos anyaggal járult hozzá kiállításukhoz.

Közel 70 éve történt a rohonci mészárlás.

Az úgy máig nincs lezárva...

GJ

A bécsi zsinagóga

Kérjük, hogy adója 1%-ával támogassa a magyarországi zsidóságot. Technikai számunk: 0358

9 770133 350099 1 2 0 0 5

Körzeti kitekintő

Szeged

Ismét érzékeny veszteség érte a hitközséget. 68 éves korában, hosszan tartó, súlyos betegségben elhunyt dr. Nárai György korábbi kórházi osztályvezető, majd főigazgató főorvos, a Szegedi Tudományegyetem címzetes egyetemi docense, Hagyomány zsidó szociális alapítványunk elnöke. Személyével ismét egész életét városunkban eltöltő, a holokausztot gyermekként túlélő személyiség távozott körünkől, aki vallásos családból származott, korosztályunk szinte valamennyi tagjának fényképe megtalálható volt gyermekgyógyász édesapja rendelőjének falán. Kisfiuként Schindler istentiszteletein s a talmud-tórán nevelődött, vállalta zsidóságát ifjú felnőttként Raj Tamás kultúrkörében, *Schöner Alfréd* főbbísiságával, majd érett felnőtti időszakában *Zucker Immánnel*, *Schönberger András*s, *Verő Tamás*s is. Orvosként, radiológusként diagnosztizált, gyógyított, tanított, vezetett részleg, kórházat. Segített a betegként hozzá fordulókon, figyelemmel kísérte hitbéli társai gyógykezelését, támogatta szociális otthonunkat, s vállalta új alapítvány létesítését, majd vezetését a rászoruló megsegítésére. Együtt ültünk egyházi ünnepünkön, szcéresteri vacsorákon, chanukkán, holokauszt-émlékünnepségeken, a közösség tudományos és kulturális rendezvényein. A hitközség vezetői rotarystaként is gyászolják mint számtalan játékonysági akció felvállalóját.

Temetésén *Markovics Zsolt* főrabbi búcsúztatta, a közösség kántora, *Rachamim Carol Yakov* zsolnárokat énekelt. Elköszön tőle a város, amely munkásságát Pro Urbe-díjjal ismerte el, az egyetem, az Általános Orvostudományi Kar és Klinikai Központja, a hitközség. Emléke, munkája hagyatéka sokáig velünk lesz.

Nyugodj békében, Gyurka barátunk!

A Szegedi Gazdasági Középiskola Kőrösy József Tagintézményében Izrael állam nagykövetsége képviselőjében *Hagai Mei-Zahav* elsőbeosztott nyitotta meg az „Auschwitz Album – Rólunk, nekünk, nélkülük...” c. vándorkiállítás, melynek városunk a 39. helyszíne volt. A széles ívű fotóanyagot a Holokauszt Dokumentációs Központ és Emlékgyűjtemény Közalapítvány hozta létre 2004-ben. A képek a Kárpátjáról Auschwitz-Birkenauban érkező magyar zsidó transzportokat örökítik meg, de Szeged egykori zsidó közösségének sorsáról is láthatunk tablót, dokumentumot, fotót. A tárlaton diákok kalauzolták végig a vendégeket. A megnyitón beszédet mondott *Haraszti György*, a Holokauszt Közalapítvány kuratóriumának elnöke és *Solymos László* alpolgármester. Az egyhetes program rendezője a Hitteli Alapítvány volt, de a munkában közreműködött a Hit Gyülekezete és a hitközség is.

A több hónapos programsorozat a Raoul Wallenberg Alapítvány szervezésében tartandó vetélkedővel folytatódik, amelynek Budapest mellett Székesfehérvár, Miskolc, Győr és Szeged is helyszíne lesz. Városunkban a második világháborúról, a holokausztról, az embermentésről, az embermentőkről, Raoul Wallenbergéről, a zsidó és magyar kultúra együttéléséről szóló „Régen volt? Hol is volt?” c. tudáspróba a mai fiatalok figyelmének felkeltésére irányul, hogy lássák, hova vezet a gyűlölet, az előítélet. A cél az, hogy a diákok megismerjék az eseményeket, történeteket.

Az Egyetemi Tavasz Fesztivál programjában is helyet kap a megemlékezés a holokausztról. Tavaly *B. Nagy Balázs* amatőr fotós, filmes *Auschwitz-Birkenauról* forgatott alkotásának bemutatóján kerekasztal-beszélgetés keretében cserélt eszmét és véleményt a közönség. Idén ápri-

Tánc a Nagyfuvarosban

lis 17-én ugyanezen anyagból fotókiállítás mutatja majd be az egyetem tanulmányi és információs központjában a vészorszakot. Megnyitót a hitközség elnöke és Szabó András festőművész mond, valamint szólni fog a közönséghez az izraeli követség képviselője is. A műsorban *Fekete Gizi* és *Király Levente* színművész, *Pesti Ágota* csellóművész lép fel.

A hitközség hagyományos holokausztmegemlékezését a vasúti szelvények Auschwitzba és Ausztriába indításának napjaiban, júniusban tartjuk. A sokrétű program célja a való történelem tudatos megismertetése, fellépés a rasszizmussal, a gyűlöletkeltéssel, az antiszemitizmussal szemben, annak elősegítése, hogy az elkövetett genocídium az emberek tudatában is egyszerűvé és megismételhetetlenné váljék.

Három év elteltével ismét vendége volt a Szegedi Tudományegyetemnek *Raphael Vago* izraeli történész, aki Izrael Konzuli Képviselője, a Szegedi Magyar–Izraeli Baráti Társaság és a hitközség klubnapján „Izrael külpolitikája a globalizálódó világban” címmel tartott előadást. A programon részt vevő több mint 50 fő között legtöbben történész- és politológushallgatók, fiatal egyetemi oktatók voltak. Megtisztelezta előadásával a rendezvényt több önkormányzati képviselő, *Joób István*, a Hit Gyülekezete zsidó vezető lelkésze, valamint *Molnár Judit*, a Holokauszt Alapítvány korábbi vezetője. Az előadást élénk véleménycseré követte Izrael helyzetéről, napjaink problémáiról, Erec és a diaszpóra kapcsolatairól, az antiszemitizmusról, a környező országok eszkalálódásáról, annak hatásáról a közel-keleti békére. A történész színes előadásmódja ismét megnyerte az érdeklődőket, olyannyira, hogy máris megegyezés született egy jövő évi látogatásról.

L. A.

Nagyfuvaros Születésnapok

Pénteken már délelőtt igen nagy előkészületek történtek templomunkban. Terítés, főzés volt a napirenden, a péntek esti kidus előkészítése volt a cél. Három, egy családhoz tartozó születésnapos ünnepségre készült közösségünk. A két fiú és az unoka, *Streit Péter*, *Gábor* és a most egyéves *Ruben* tiszteletére a Streit család nagyvonalú kidust adott. Csorduláig megtelt a díszterem, ahol szépen megterített asztalok várták az érkezőket. A rabbi tanítása után a barchesz felvágására került sor, majd a bőséges előétel elfogyasztása következett. Ezután jött a főfogás – marhapörkölt galuskával és burgonyával –, mely remek ízeivel a fogókúrázókat elveit is megintgatta. Sütemény következett, utána *Streit Gábor*, majd *Péter* megköszönte a résztvevők jelenlétét, gratulációt, szüleinek a meglepetéspartit maga és fia, *Ruben* nevében is. Ben-

csolással fejeztük be a kidust. A remek ételekért köszönet jár a Streit családnak, a finomságok elkészítéséért *Streitné Évikének* és segítségének, *Nagy Tímeának*.

Vasárnap reggel köszöntöttük *Gálfi Miklóst* – Miklós bácsit – 96. születésnapja alkalmából. Az elnök közösségünk nevében, jó egészséget, sok boldogságot kívánt a továbbiakra. Ezután a kile éneklésbe kezdett, és táncra perdült az ünnepelttel együtt. A születésnap alkalmából Miklós bácsi kidust adott, ahol *Eliezer Slomovits* professzor tartott tanítást.

Lapunk, az Emberbarát és közösségünk nevében mindegyik születésnaposnak gratulálunk, kívánjuk nekik, hogy az Isten éltesse őket az emberi életkor legvégső határáig egészségben, boldogságban! Bis 120!

Mázál tov!

Zájin ádar

A hagyományoknak megfelelően kilénk az idén is tartott Mózes halálának és születésének emlékére halvacsorát. *Streit Sándor* mondta a megnyitóbeszédet, utána *Smuel Glitzenstein* rabbi adott az alkalomhoz illő tanítást. Az étel felszolgálása és elfogyasztása után *Eliezer Slomovits* tartott előadást Mózes szerepéről a zsidóság életében. Ezután bencsolás következett, majd az elnök megköszönte a vacsora megszervezésében és levezetésében részt vevők munkáját.

Naptárfoglaló

2012. március 25. 11 órára

A Budapesti Zsidó Hitközség Hegedűs Gyula utcai körzete a közösség és a zsinagóga megalakulásának 100. évfordulója alkalmából **2012. március 25-én 11 órakor** ünnepséget tart, amelyre meghívja Önt és hozzátartozóját.

Kérjük, szíveskedjék az ünnepség időpontját naptárában előjegyezni. Részvételi szándékát kérjük, jelezze telefonon (36-1-340-5085, 06-30-644-9083) vagy e-mailben (hegedus@bzsh.hu).

Lówy Tamás
főrabbi

Dr. Várnai György
körzeti elnök

A zsidó közösségszervező alapszakról

A 135 éves ORZSE tradicionálisan, de újonnan foglalkozik zsidó közösségi vezetők képzésével.

A Bibliában több ezer évvel ezelőtt az idézetek alapján nemzedékről és közösségekről olvashatunk, mely fogalmak ma is léteznek.

„És elvonult Élimből Izrael fiainak egész közössége.” (MII. 16.1)

A szakra jelentkezők a judaisztikai jártasságon kívül számos tudományág (történelem, filozófia, művészet) zsidó vonatkozásában kaphatnak ismereteket, valamint a közösségszervezéssel kapcsolatos világi tudományokban (pszichológia, szociológia, jog, szervezés, vezetés, közgazdaságtan, pénzügy, marketing, kommunikáció) lehetnek jártasak kellő igyekezet esetén.

A már ismert nyelveken kívül a héber tanulását ajánlja egyetemünk, melyet emelt óraszámban igyekszünk megvalósítani, de a ladino és a jiddis alapfogalmait is tanítjuk.

A képzés része a zsidó környezet megismertetése, annak fejlesztése, magyarországi, európai és izraeli helyszínek bemutatásával.

Akik a hat féléves esti koncentrált képzésen végeznek, alkalmasak lesznek a helyi közösségek zsidó és nem zsidó intézményeinek, szervezeteinek vezetésére, irányítására, működtetésére.

E (BA) szakon végzettek a zsidó kultúratörténet mesterképzésben (MA), majd zsidó vallástudomány doktorképzésben (PhD) vehetnek részt.

Az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem zsidó közösségszervező alapszakon (BA) felvételt hirdet.

Felvételi elbeszélgetés: június hónapban.

Érdeklődni lehet *Sommer László* egyetemi docensnél a 318-7049/105 telefonszámon és e-mailben a sommer@or-zse.hu címen.

Hét áldás a Dob utcában

Mispátim szidrájának hetében, néhány nappal az esküvő után az ifjú házaspár, *Fodor Dávid* és neje, *Támár* tiszteletére ráv *Weiszberger T. Mojse* ortodox főrabbi és a rebbeccen a hitközség épületében, ráv Koppel Reich egykori Dob utcai lakhelyén Séve brochesz (Hét áldás) összejövetelt rendezett. Talán innen származik a népmesék szállóigéje: hegyen-völgyön tartott hétnapos lakodalom. A házasságkötés után hét napon át mindig máshol, egy rokon, ismerős, jó barát vacsoraasztalánál elmondják a hét áldást. Erre az alkalomra esett ráv *Jichák Slomó Herskovics* (a Carmel étterem mágiájához) édesanyjának halálózási évfordulója. Ezért finom kalácsokat hozva, a Talmud egy traktátusának befejező szíjútját is ezen a napon tartották meg. Az előtanulást a főrabbi vezette, az ilyenkor szokásos kádist ráv Herskovics recitálta. Mindjárt elkezdtek a következő traktátus tanulmányozását ráv *Kesztenbaum Árje* sajchet és kántor közreműködésével.

Visszatérve az eredeti szertartáshoz, az ifjú párhoz először *Somlai V. Paskesz* szólt néhány szót. – Nincs olyan szónok, aki úgy kezd a beszédet, hogy én nem készültem. De én valóban nem készültem. A felkérés

is váratlanul ért. Az ünnepelt párt, különösen a férjet, régről ismerem, tudom, hogy nagy utat tett meg a válásos életig. Tanácsul csak annyit mondhatok, hogy a rágalmazó rossz szellem duruzsol az ember fülébe minden rosszat. Rabbikról, aztán az előjárókról, majd az egész közösségről. Nem szabad rá hallgatni, mert ugyanezt teszi a házaspárok házában. Előbb a férjnek, majd a feleségnek szót a fülébe valótlanosságokat. Ha rá se hederítenek, otthonuk békéje megmarad és tartós lesz. Kívánom, hogy így legyen, amíg a chüpe alatt összetört pohár darabjai össze nem állnak.

Ráv Weiszberger arról beszélt, hogy mi az összefüggés a hetiszakasz, a Mispátim és a házasság között. Egy apikajresz, a hitet tagadó szerint nem logikus, hogy a zsidó nép a Tóra adásánál a „megteesszük” és „meghallgatjuk” szavakat kiáltotta ösztöne meggyőződésével. Úgy szokott lenni, hogy előbb megérdeklődik, mit kell tenni, aztán dönthetnek a cselekvésről. Ezt a tagadó nem érti, de a jámbor ember tudja, az Örökkévaló szeret minket, nem kíván lehetetlen, emberfeletti dolgokat. Mi is szeretjük a Mindenhatót, tehát látatlanban és meghallgatás nélkül nyugodtan mondhatjuk: megteesszük, amit parancsol. A jámbor házastársak, akiket szeretet köt össze, lesik egymás gondolatát és kitálalják a ki nem mondott szándékot. Igyekeznek megtenni, amit feltételeznek. A párhuzam az, hogy a jámbor ifjú házaspár esetében a szeretet dominál, ez biztosítja a ház békéjét, a lakók boldogságát. Kívánjuk, hogy ez a kapocs megmaradjon, és otthonuk jellemzőjévé váljon.

A vacsora után (amelyről a rebbeccen gondoskodott) 7 megtisztelt elmondott egy-egy áldást, majd zengett a dal a patinás falak között, végül férfiak táncával fejeződött be a meleg hangulatú összejövetel.

D. G.

Az Élet Menete Budapesten

2012. április 15. vasárnap

Talalkozó: Salkaházi Sára rakpart 16.00 (Szabadság hid, pesti hídfő, Fővám tér)

Műsorvezető: Németh Kristóf

Diszvendég: Per Westerberg, Svédország Parlamentjének elnöke

Kulka János • Serbán Attila

Quimby • Budapest Klezmer Band

Sabbathsong Klezmer Band • Jazzrael

és még sok meglepetés!

10 éves az Élet Menete Magyarország

www.eletmenete.hu

100 ÉV EMLÉKEZÉS RAUL WALLENBERG 1912-2012

Irán papírtigris – ameddig nincs atomfegyvere

Legalábbis ez derül ki a New York Timesban megjelent tanulmányból, amelynek szerzője magas rangú izraeli tisztviselők helyzetértékelésére hivatkozik.

„Az izraeli titkosszolgálatok széles körű akadémiai kutatásokra és tanulmányokra alapozva úgy vélik, hogy az iráni nukleáris létesítményekre mért csapás korántsem okozna olyan katasztrofális eseménysorozatot – például az egész Közel-Keletre kiterjedő konfliktust, világméretű terrorhadjáratot, az olajárak egekbe szökkenését –, mint azt sokan képzelik.”

Ethan Bronner, a New York Times izraeli és közel-keleti témákban szakértő cikkírója a nyolc jelenlegi és egykori izraeli titkosszolgálati vezetővel folytatott beszélgetéssorozat alapján úgy véli, hogy Izrael hónapokon belül „újféle szankciókkal” fogja sújtani Iránt. Az izraeli biztonságiak szerint „a helyzet újféle szankciókat követel meg. Egy katonai jellegű támadás nagyon is valós opció, és annak következményei sokkal kevésbé veszélyesek, mint amilyeneket egy már nukleáris fegyverekkel bíró Irán rejt”.

A cikk két izraeli tisztségviselőre és a Tel-Aviv Egyetem Nemzetbiztonsági Intézetének gondozásában a közeljövőben megjelenő tanulmányra is hivatkozik, amely szerint az iráni fenyegetés a Hormuz-szoros elzárására nem egyéb, mint blöff.

Bronner emlékeztet Ehud Barak izraeli honvédelmi miniszter (és volt vezérkari főnök) interjújára is, amelyet novemberben adott az izraeli rádiónak: „A háború nem piknik, ám ha Izraelt akcióra kényszerítik, az ellencsapást ki fogjuk bírni. Nem lesz százezer halott, sem tízezer halott, de még ezer sem. Izraelt semmi esetre sem semmisítik meg.”

Idézi a Begin–Szadat Stratégiai Központ e témával foglalkozó tanulmányát is, mely szerint a rakétaháborútól való félelmek túlzottak, mivel azok csak korlátozott helyi csapásokra képesek.

A cikk emlékeztet a Szaddám Huszein, majd a libanoni Hezbollah által Izrael ellen indított rakétatámadásokra, amelyek viszonylag csekély kárt okoztak.

Bronner cikkében helyet ad az ellenvéleménynek is. Izraeli megfigyelők szerint egyrészt Irán már évek óta készül erőteljes csapásra, amely a libanoni Hezbollah és a gázai Hamasz részéről is érheti egy időben Izraelt, másrészt egy izraeli katonai akció, legyen az bármilyen eredményes, csak néhány évvel képes visszavetni az iráni fegyverkezési program végrehajtását, mivel az eltöltött iráni vezetés meg fogja kettőzni erőfeszítéseit.

Halmos László
Rehovot

Popper Péter: Az élet sója

(Gondolatok a zsidó vallásról és a zsidóságról)

Popper Péter elmékedéseit túlélte magát a tudós pszichológust és vallástörténészt. Mintha a keleti filozófián érlelt bölcsessége öltene testet: „A gondolat túléli a gondolkodót.” E kiadványban a zsidósággal kapcsolatos vélekedéseit gyűjtötte egybe video- és hangfelvételek alapján Zolnay-Laczkó Katalin, ezzel az útra bocsátó szándékkal: „Remélem azt is, hogy új gondolatokat és ismeretanyagot vehetnek kezükbe ezzel a könyvvel.”

Popper a judaizmust világvallásnak tekinti, nem hívei számát illetően, hanem a világkultúrára gyakorolt szellemi hatása következtében. Itt gondoljunk Churchill azon fejtegetésére, mely szerint ha csak a monoteizmust adta volna a zsidóság az emberiségnek, akkor is tiszteletet érdemelne. Ám a monoteizmus mellé a Tízparancsokban máig érvényes etikai kódexet nyújtott.

Mint kiváló vallástörténész, végigfut a zsidóság történetén. Fejtegeti a kiválasztottság mozzanatának súlyát és etikai terhet, mely nem önteltségre, hanem méltóbb emberi tartásra kötelez. Szó esik a kötetben a Kabbaláról, mely a látható világ mögötti sejtelmes utalásokat, szimbólumokat feltételezi. A természet és az istenség vizsgálatában a racionalitás mellett és helyett az intuitív beleélési képességet mozgósítja. A meditáció feltárja a lélek mélységeiben lakozó szellemet.

Foglalkozik a szerző a zsidóságon belüli érzelmi és optimista irányzattal: a chászidizmussal. Bál Sém Tov derűsebb életszemlélete Isten szeretetének végtelenségét fejezi ki.

Külön fejezet a holokauszt, a 20. század botránya. Érzékelteti, hogy a századokon átívelő antijudaizmus hogyan csúszott át politikai antiszemitizmusba, s ennek verbális változata hogyan realizálódott Auschwitz vasúti rámpáin. A zsidóság látható ellenséggé való kikiáltása a német nemzetiszocializmus és más nemzeti antiszemitizmusok gyűlöletet generáló hajtóereje volt.

A zsidó identitással kapcsolatban megemlíti finom distinkcióként a „zsidó magyar” és a „magyar zsidó” kifejezés árnyalati jelentéskülönbségét. Ez utóbbi a nemzetből való kirekesztést is szolgálta. Ez vezetett a numerus clausustól a gázkamrákig. A zsidó önkritika jegyében vizsgálja a koncentrációs táborok kápoínak lélektanát, akik a túlélés jegyében a gyilkosokkal azonosultak.

A túlélők a soá után két utat választottak: cionistaként a palesztinai kívándorlást, vagy az itthoni baloldali pártok támogatását. Szó esik még a kötetben egy felkavaró utazási élményről, továbbá a bűnről etikai, vallási és filozófiai értelemben.

Végezetül felvetődik a kérdés: mi akkor a zsidóság? Popper válasza tömör: „Magyarországon ma zsidónak lenni lelkiállapot.”

(Saxum Kiadó, 188. o.)

László József

Macesz minden mennyiségben

Értesítjük hittestvéreinket, hogy a pászkaellátást az alábbi körzetek biztosítják:

VII. ker., Síp utca 12.	
hétköznap	8.00–15.30
pénteken	8.00–12.00
vasárnap	9.00–12.00

XIV. ker., Thököly út 83.	
hétfő	12.30–16.00
kedd	14.30–16.00
szerda	12.30–17.30
péntek	12.30–17.00
vasárnap	10.00–12.00

II. ker., Frankel L. út 49.	
	9.00–12.30

IV. ker., Liszt F. u. 6.	
--------------------------	--

VI. ker., Hunyadi tér 3. (félemelet)	
	9.00–12.00

VII. ker., István út 17. (Bethlen tér)	
--	--

VIII. ker., Nagyfuvaros u. 4.	
	8.00–13.00

XI. ker., Károli Gáspár tér 5.	
XIII. ker., Hegedűs Gy. u. 3.	
	9.00–13.00

XX. ker., Zamárdi u. 7.	
-------------------------	--

Budapesti Zsidó Hitközség
Szertartási Osztálya
1075 Budapest, Síp utca 12.
1. em. 18.
Tel./fax: 413-5526
E-mail: szertartas@mazsihisz.com
Honlap: www.szertartas.hu

Wallenberget figyeltette a KGB?

Egy egykori orosz levéltári vezető szerint a szovjet hírszerzés megfigyelés alatt tartotta Raoul Wallenberg svéd diplomatát, aki Budapesten több tízezer zsidót mentett meg a haláltól, majd a szovjet hadsereg 1945 januárjában letartóztatta, s továbbbi sorsa máig nem ismeretes.

Anatolij Prokopenko az AP amerikai hírigyőrségnek elmondta, hogy 1991-ben látott egy vastag dossziét, amelyben több utalás is történt Wallenbergre. A szovjet titkosszolgálat, a KGB Moszkva melletti létesítményének archívumában őrzött iratköteg Mihail Tolsztoj-Kutuzov gróf anyagát tartalmazta.

Az arisztokrata az 1917-es forradalom után elhagyta Oroszországot, és a második világháború idején együtt dolgozott Budapesten Wallenberggel. Prokopenkonak csak néhány perce volt rá, hogy betekintsen a dossziéba, de többször látta Wallenberg nevét olyan iratokban, amelyek első ránézésre Tolsztoj-Kutuzov gróf jelentései voltak KGB-s megbízóinak. Egy évvel az eset után a ma 78 éves férfit elbocsátották állásából, amit ő annak tulajdonít, hogy megpróbálta a nyilvánosság elé tárni a titkos szovjet archívumok anyagait. Elbocsátása után azt tanácsolta Guy von Dardelnek, Raoul Wallenberg féltestvérének, aki éveket töltött a svéd diplomata sorsának kutatásával, hogy kérjen engedélyt a Tolsztoj-Kutuzovval kapcsolatos dosszié tanulmányozására.

A KGB utódszervezete azonban ezt megtagadta tőle, mondván, hogy nem létezik ilyen dosszié.

Prokopenko szerint a sztálini titkosrendőrség feltételezhette, hogy Raoul Wallenberg részt vesz a nyugati szövetségesek és a náci közti titkos kapcsolattartásban, és szeretett volna többet megtudni az ismeretségeiről.

Az egykori levéltáros szerint KGB-tisztek magánbeszélgetésben elmondták neki, hogy Wallenberget azért ölték meg, mert nem volt hajlandó együttműködni a szovjet titkosszolgálattal, amelynek számára így teherterhelé vált.

„Szabadon nem engedhették, likvidálniuk kellett” – mondta Anatolij Prokopenko. A KGB utódszervezete, a Szövetségi Biztonsági Szolgálat (FSZB) levéltárának vezetője tavaly szeptemberben azt mondta az AP-nek, hogy az a szovjet állítás, miszerint Raoul Wallenberg 1947-ben szívrohamban halt meg, hamis lehet, s elképzelhető, hogy fogvatartói „segítettek abban, hogy meghaljon”.

Vaszilij Hrisztoforov altábornagy valószínűnek tartotta, hogy a Wallenbergre vonatkozó összes iratot még az 1950-es években megsemmisítették, s tagadta, hogy az FSZB bármilyen, az ügyre vonatkozó dokumentumot visszatartana.

(A kulturport.hu nyomán)

KÖNYVISMERTETŐ

László András Lábjegyzete

A nemrégiben elhunyt, pápai származású, az Ál-lamokban, pontosabban Hollywoodban élt neves operatőr, László András munkája azért érdekes, mert megmutatja azt az együttélést, amely a háborúk előtt és a két világ-háború között itt, Magyarországon a zsidók és a magyarok között volt.

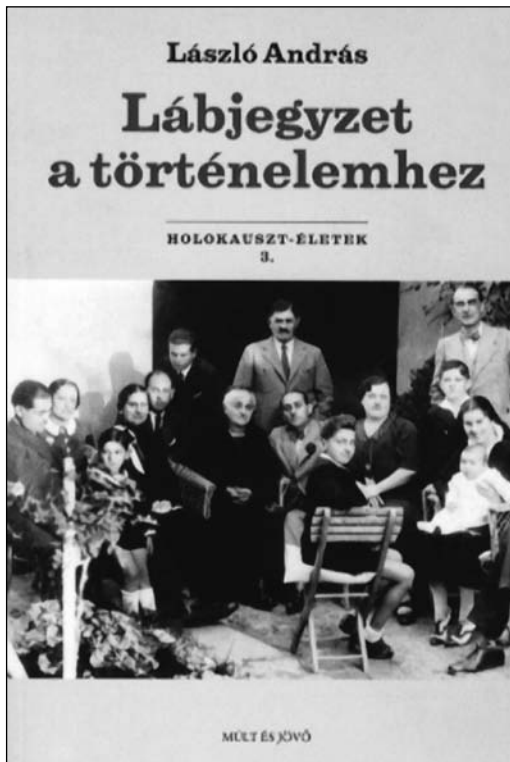
Az elmúlt húsz évben egy egész sorozat ilyen típusú könyv, úgynevezett holokausztmemoár jelent meg a Múlt és Jövő Könyvkiadónál, amelyek helytörténeti kiadványok is egyben. A Lábjegyzet a történelemhez című ön-életrajzi művet fordító Huszár Ágnes Budapesten élő nyelvész, irodalomtudós jó pár évvel ezelőtt ismerkedett meg

László Andrással, aki sajnos már nem élte meg írása magyar nyelvű kiadását.

Huszár Ágnes családját erős barátság fűzte László Andrásához, innen volt az indítatás a mű magyarra fordításához, amely Andrew Laszlo élete első huszonegy évét mutatja be, s immáron a pápai zsidóság élete utolsó szakaszának felbecsülhetetlen értékű, fennmaradt krónikájaként tartható számon. Az 1926-ban született László Pápán töltötte gyermekkorát, a zsidó fiúiskolában, majd a református kollégiumban folytatta tanulmányait. A később világhírű operatőr sokat sportolt, korán érdeklődni kezdte a fényképezés, és nagy lelkesedéssel nézte a város mozijában az amerikai filmeket. Idilli kamaszéveinek a második világégés vetett véget. 1944 májusában Pápa belvárosában gettónak nyilvánítottak egy tizenhárom és fél hektáros területet, a Rákóczi, az Eötvös, a Petőfi, a Szent László utcákat, egészen a Bástya utcáig. Ide költöztettek be összesen 3600 embert. A László család a nagymama kicsi, komfort nélküli házában zsúfolódott össze. 1944 júniusában László Andrást munkaszolgálatra hívták; visszatérve Pápára szembesült azzal a ténnyel, hogy egyetlen családtagja sem élte túl a háborút. András még tett néhány tétova kísérletet a beilleszkedésre, leérettségizett volt iskolájában, de továbbtanulásra nem gondolt. Édesapja bátyjához fordult segítségért, George-hoz, aki sikeres festőművészként élt New Yorkban. Huszonnégy éves volt, amikor amerikai földre lépett. A Lábjegyzet a történelemhez 1947 januárjáig követi saját és családja sorsát.

Az egykori KGB épülete. Innen figyelték a világot

AZ ÉLET MENETE - JOM HÁSOÁ NAPJA

2012. ÁPRILIS 13.

Budapest – Auschwitz – Birkenau – Budapest

Utazás: április 17–20-ig, autóbuszokkal.

Regisztrációs határidő: 2012. március 15!

www.eletmenete.hu

Izraeli Hírlevél

Időjósoló antennák?

Évek óta szenvedélyes vita tárgya, hogy a mobiltelefon-társaságok magas háztetőkre szerelt adóantennái okoznak-e egészségi károkat a környék lakóinak vagy sem. A vita az egész világon felkavarja a szenvedélyeket, és jó jövédelmet biztosít az ügyvédeknek. Izrael azonban az első ország, ahol a beszélgetéseken túl más célra is használják az országos hálózatot képező antennarendszert.

Hogy mire? Hiszik vagy nem – esőjósásra.

A Tel-Aviv Egyetem szakértői egyszerű dologra jöttek rá. Közismert, hogy amikor esőfelhők érnek egy terület fölé, a mobilkészülékek vételében kisebb-nagyobb zavarok következnek be. Ez a rádióhullámok terjedése miatt van, amire az esőfelhőfrontok hatást gyakorolnak.

Az izraeli kutatók azonban arra is rájöttek, hogy a mobiltelefonok átmeneti vételi zavaraihoz igen pontosan lehet következtetni az ország különböző részei fölé érkezett esőfelhők kiterjedésére, sőt a leesett csapadék mennyiségére is. Miután pedig a celluláris (mobil) antennák sűrűn lefedik az országot csaknem teljes területét, segítségükkel pontos és gyors esőterkép készíthető.

Ezzel a módszerrel nemcsak az eső, hanem a jégeső, a köd és a hó mennyisége is mérhető. A csapadék hatására bekövetkező változásokat természetesen nem „fülre”, egyszerű mobilkészülékeken mérik, hanem

Sábbati pihenő

térerőmérő műszerekkel, amelyeket minden egyes mobil-adóantenna közelében elhelyeznek, és a mért adatokat egy komputeres központban gyűjtik.

Az új izraeli módszer pontosabban méri a csapadékot, mint az eddigi műholdas és radaros megoldások. Ez pedig igen nagy segítséget jelent mind a polgári, mind a katonai repülésnek.

Tel-Aviv szombatot akar szegni

Eddig is utazhattak a nagyváros lakosai, akárcsak az ország többi pol-

gára szombat- és ünnepnapon – a saját kocsijukon. Csakis saját gépjárművön. A tömegközlekedés sabbátkor szünetel. Ez már az útban lévő zsidó állam, a brit mandátum idején is így volt: az Egged busztársaság járművei péntek (illetve ünnep) estétől a szombat (vagy ünnep) esti kimenetelig nem közlekedtek.

Milyen törvény írja ezt elő? A heti pihenőnapot maga a Jóisten, a Tízparancsolatban (Mózes második könyve, 20:8–11). A tiltó parancsolat logikája magában foglalja a gépeket, így a közlekedési eszközöket működtető ember munkavégzését is.

A legújabb kori Izrael első kormánya nem foglalta törvénybe a szombati pihenőnap tiszteletben tartását, viszont elfogadott egy „status quo”-t a rabbináttal, amely az addig fennálló helyzetet szentesítette. Így a tömegközlekedés szünetel, a legtöbb üzlet sem nyit ki, a bankok, a posta, az állami hivatalok már pénteken, illetve az ünnep előtti nap déli óráiban bezárnak.

A hét végén, egyetlen szabadnapján utazni kívánó nem vallásos nagyközönség azóta számos ízben tiltakozott, ám a vallásos pártok koalíciós nyomása csaknem minden esetben keresztülvitte akaratát. Maradt a visszaszállás helyzet: akinek van kocsija és vezetői engedélye, az mehet kirándulni vagy rokonokat, barátokat látogatni, akinek nincs – az ülhet otthon. Vannak ugyan kivételek: ilyenek a magánkézben lévő „sérut” kisbuszok, amelyek – drágább viteldíjjal – szombaton is közlekednek, Haifán pedig, ha korlátozottan is, de üzemelnek a városi autóbuszok. A nem zsidó lakosságú településekre sem vonatkoznak a fenti tilalmak.

Ezen a helyzeten kíván változtatni Tel-Aviv. A városvezetés hétfőn kérvényt nyújtott be a közlekedésiügyi minisztériumhoz a szombati tömegközlekedés engedélyezésére. Ron Chuldai polgármester a vallásos kisebbség és a vallásos pártok várható tiltakozását megelőzve röviden csak ennyit mondott: „Aki nem akar, nem száll fel!”

A polgármesteri iroda komolyan gondolja a kezdeményezést. Amennyiben a kormány nem adja meg az engedélyt, Tel-Aviv önkormányzata autóbusz-társaságot szervez, amely a kikapcsolódni vágyókat a tengerparti strandokra és a szórakozóhelyekre szállítja.

„Izrael az egyetlen ország a földön, ahol a tömegközlekedés az év negyedrésszében nem üzemel!” – jelentette ki a polgármester.

A dolog azonban nem ennyire egyszerű. Izrael mint zsidó állam a maga létét a Szentírás betűjére alapozza, jogát ehhez a földhöz az isteni ígérettel indokolja. Sok, egyáltalán nem vallásos szakszervezeti aktivista a közlekedési dolgozók szombati pihenéséhez való jogát kérné számon. Az autóbuszok közlekedési útvonalai mellett lakó tízezrek sem lesznek boldogok, ha a heti egyetlen napos zaj- és bűzmentes nyugalmat megvonják tőlük.

Halmos László
Rehovot

Ti zsidók vagytok? Majdnem lincs Haifán

Bestiális támadás színhelye volt szombatra virradó éjjel Haifa városa.

A Rambam kórház közelében lévő Alija utcában két, hétféltől eltávolozáson lévő, civil öltözetű katonához egy fiatalember közeledett. „Ti zsidók vagytok?” – kérdezte az ismeretlen. Az igenlő válaszra egy közelben várakozó autóból további fiatalok szálltak ki, és nekiestek a fegyvertelen, civil öltözetű katonáknak. A támadók késekkel és baseballütőkkel ütötték-verték a kettőt, akik eleinte védekezni próbáltak, majd a túlerő láttán két irányba kezdtek menekülni.

Ekkor a környező utcákból mintegy húsz arab került elő, akik ütötték és rugdosták az immár magatehetetlen, földön fekvő két fiút.

Az egyik támadó a közelében fekvő katona fejére késével „mintákat rajzolt”, mire az áldozat ordítására a közeli kórház őrsege a helyszínre sietett, és megakadályozták a fiatalemberek meglinceselését. A két súlyosan sebesült katonát hordszéken a kórházba vitték, egyben a rendőrséget is értesítették.

A kikerkező rendőröknek négy támadót sikerült kézre keríteniük. Kihallgatásuk és a többi támadó felkutatása folyamatban van.

Jochanan Danino tábornok, az izraeli rendőrség legfőbb parancsnoka az alattomos, brutális és gyáva támadás részleteiről értesülve kijelentette: a rendőrség nem fog napirendre térni az eset fölött.

Haifa vegyes lakosságú: a zsidó többség mellett az alsóvárosi negyedekben élnek keresztény és muzulmán arabok. Az elővárosaival együtt félmilliósi település különböző nemzetiségű és vallású lakosai általában békésen megférnek egymással.

(Halá)

Elie Wiesel: majdnem eutanázia

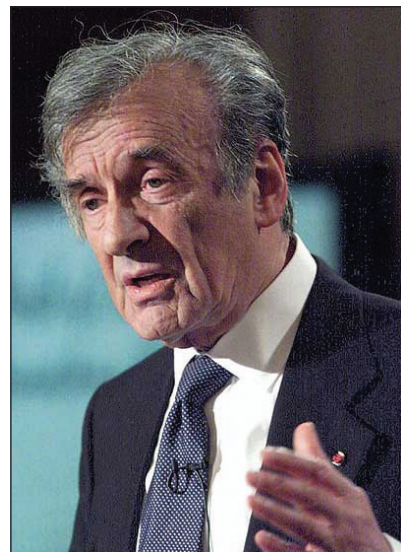
A Nobel-díjas író az emberi fájdalommal, betegséggel szemben a szeretet vezette át a szakadékon: erről vall nemrég megjelent elbeszélésében. Tavaly júniusban komoly szív-műtéten esett át, amely elbeszélése (Coeur ouvert) vallomása szerint elgondolkodásra készítette az élet végéről.

Megvallja, hogy az eutanáziára esett a választása: kitartóan kérlette feleségét, hogy egyezzen bele. Marion azonban nem értett egyet férje döntésével. Ma már megköszöni feleségének, hogy az élet és a remény mellett tudott dönteni. Nem élt bizonyult eszközökkel: amikor férje a floridai kórházban arra kérte, tegyen meg mindent, hogy ennek vége legyen, annyit mondott az orvosoknak: helyezze át a kórházból egy szállodába. Ezzel a kis lépéssel sikerült túllendülni a depressziós állapotban.

Az Avvenire című katolikus folyóiratban Lorenzo Fazzini elmélkedik a történetről. Az Auschwitzot túlélő Wieselt és a szívbeteg Wieselt összeköti a faggató kérdés: „Miért? Miért van ez a betegség? Ez a fájdalom? Mivel érdemeltem ki? [...] Zsidóként Auschwitz olyan emberi tragédiát jelent számomra, ami egyben – és legfőképpen – teológiai botrány. Számomra tagadhatatlan tény: Auschwitzot Istennel és Isten nélkül is lehetetlen elfogadni. Akkor viszont hogyan lehet megérteni a hallgatását?”

A műtéten átesett Wiesel alakja szintén a próbatételek során megtisztult hívóként áll előttünk elbeszélésében: „Elismerem, hogy az Úr ellen fordultam, de soha nem tagadtam meg.” Jeremiás siralmaira gondol, aki a népét kegyetlenül meggyilkoló Urat faggatja. Ezzel szemben állítja:

(A mazzihisz.hu nyomán)

„Hogyan? Isten mint gyilkos? Természetesen közülünk, túlélők közül sokan tiltakoztak Isten hallgatása ellen. De senkinek nem volt bátorsága ahhoz, hogy Istent gyilkosnak nevezze!”

Majd szembenéz a betegséggel, az emberi fájdalommal. Az elbeszélésben a megoldáshoz unokája ártatlan kérdése adja meg a kulcsot. Fazzini így ír róla: ez az ártatlanság „...hidat teremt a zsidó tapasztalat és minden ember egyetemes tapasztalata között, legyen hívó vagy nem hívó (és a keresztények elsőként csatlakozhatnak hozzá ebben)”. Először így fordul nagyapjához: „Nagyapa, tudod, hogy szeretlek; és tudom, hogy szenvedsz. Mondd: ha jobban szeretlek, kevésbé fogsz szenvedni?” Az elbeszélés zárómondata valódi teológiai kijelentésként hat: „Meg vagyok győződve róla, hogy abban a pillanatban Isten mosolyogva szemlélte a Teremtést.”

Feltámadás csak a zsidók kipusztítása után

Gyűlöletbe oltott idiotizmus: Muhammad Husszein jeruzsálemi főmufti (muzulmán vallásjogi döntőbíró) a Fatach megalakulásának 47. évfordulóján meggyőző tanúságot tett bölcsességéről, és magvas prédikációval örvendeztette meg hívei lelkét.

„Mindaddig nem jön el a halottak feltámadása, amíg a muzulmánok nem küzdik le a zsidókat, nem ölik meg a majmok és disznók ivadékait. Ez az iszlám hagyománya, amelyet Mohamed hagyományozott az igazhítűekre. Hogy a holtak feltámadása megvalósuljon, meg kell kezdenünk a program első szakaszát, és annyi zsidót megölni, amennyit lehetséges. A hitetlenek fákat ültettek városaik köré, hogy legyen hová menekülniük, amikor a muzulmánok megérkeznek, hogy felkutassák őket.

A ti feladatotok, hogy megkeressétek az előttünk rejtőzködő zsidókat és átadjátok őket az Allah-hívőknek, hogy megöljék őket, és ezzel közelebb hozzátok a halottak feltámadásának napját.”

A „szentbeszéd” hangfelvételét a „Palesztin hírközlés áttekintése” honlap közvetítette.

Avigdor Lieberman külügyminiszter utasította Izrael követeit, hogy szerte a földkerekségen tegyék közzé a beszéd részleteit.

H. L.

Alijázott a legidősebb házaspár

(Jerusalem Post) A Tórában az áll, hogy Ábrahám 75 éves volt, amikor elhagyta szülőföldjét, Harant, és Kánaán felé vette útját. De még ő is fiatal volt ahhoz a házaspárhoz képest, akik kedden érkeztek meg a Ben Gurion repülőtérre. Ükunokáik és egyéb családtagjaik köszöntötték őket, majd rögtön új, jeruzsálemi otthonukba mentek.

Az alijázást elősegítő szervezet, a Nefesh B’Nefesh alelnöke, Erez Halfon elmondta: „Philip és Dorothy valószínűleg a legidősebb, Izraelbe kívándorló házaspár, és ők a bizonyíték arra, hogy sosem késő véghezvinni álmainkat, meghozni életünk egyik legnagyobb döntését. További sok boldog évet kívánunk nekik családjukkal Izraelben.”

A Szochnut és a Bevándorlási Minisztérium is segítette útjukat

Philip Grossman nyugdíjazása előtt könyvelő volt, Dorothy a háztartásban dolgozott. Három gyerekük született: egyikük már Izraelben él, a másik nyáron fog alijázni. Van továbbá öt unokájuk, tizennégy dédunokájuk és két ükunokájuk. „Szeretjük Izraelt, és nagyon izgatottak vagyunk – mondta Dorothy Grossman. – Együttal rendkívül boldogok is, hogy az egész családjukkal együtt élhetünk a Szentföldön.”

A baltimore-i Philip és Dorothy Grossman 95, illetve 93 éves, és 71 éve házasságban.

Yosef Siegel, 22 éves dédunokájuk egyike volt azoknak, akik várták őket. A jesivabócher áldásnak tartja, hogy vannak dédszülei, és hogy dédapja viszonylag jól kezeli a számítógépet: „Nincsen Facebook-profilja, de sokat kell a számítógépen leveleket írnia.”

A Grossman a legidősebb házaspár, aki kívándorolt Izraelbe, de egyikük sem dönti meg a legidősebb egyedülálló alijázó rekordját. Két bevándorló érkezett az 1990-es években az akkori Szovjetunióból, akik állítólag 111 évesek voltak. Belle Goldstein, a legidősebb észak-amerikai bevándorló 1998-ban, 102 évesen költözött Izraelbe. 2001-ben hunyt el, három hónappal 106. születésnapja után.

A legfiatalabb bevándorlóknak járó címet az a nyolc gyermek – öt fiú és három lány – kapta, akik az Izraelbe tartó repülőgépen születtek meg 1991-ben, a Salamon-művelet során. Velük együtt több ezer etióp zsidót menekített ki Izrael az afrikai országból.

(Gil Shefler [Jerusalem Post] írása alapján fordította Dési Tamás)

József nádor emlékezete

165 éve hunyt el József nádor, az a magyarbarát Habsburg, aki 1776. március 9-én II. Lipót magyar király és német császár gyermekeként született. József nádot a magyar rendek 1796-ban közfelkiáltással választották az ország nádorává. Szívvel-lélekkel magyarul érző főhercegként tartották számon, aki a kiváló költő és jakobinus mozgalmár, Verseyhy Ferenc segítségével tanult meg magyarul. Több mint ötven évig töltötte be nádori tisztét.

Manapság – méltán – számos nevet emlegetnek a reformkori hazafiak sorában, akik sokat tettek az országért. Azonban József nádorról keveset hallani. Pedig Habsburgként rendkívül sokat tett. Tevékenységével rengeteg gondot okozott a gyanakvó Bécsnek, pedig az fölösleges volt, hiszen József hű volt a császárhoz, de ami igaz, az igaz, állandóan védelmébe vette a magyar ügyeket.

Önálló politikával próbálta összehangolni az udvar és a magyarok érdekeit, sőt a kormányzásba az országgyűlési ellenzéket is bevonta. Az 1811. évi devalváció súlyos gazdasági következményein lehetőségei szerint próbált enyhíteni. Metternich abszolutizmusakor kiállt az országgyűlés szólásszabadsága mellett, s javasolta I. Ferencnek, hogy térjenek vissza az alkotmányossághoz, a ma-

gyarok és az uralkodóház viszonyát reformokkal javítsák. Józsefnek sikerült elérnie azt is, hogy a császár megkegyelmezzon a még rabságban sínylődő jakobinusoknak, köztük a neves irodalmárnak, Kazinczy Ferencnek.

Szinte felsorolni is sok, hogy mennyi mindent tett Magyarország gazdasági és kulturális felemelkedéséért. A teljesség igénye nélkül meg kell említeni a támogatásával létrejött nemzeti könyvtárat, amely a

Széchenyi Könyvtár és a Nemzeti Múzeum magva lett, aztán az Ipartanodát, ami a Műegyetem elődje volt. Patronálta a Vakok Intézete, a gellérthegy csillagvizsgáló, a kőbányai lóvasút és a Pest–Vác vonal létrehozását. Részt vett a magyar tisztképző intézet megalapításában is, amely a Ludovika nevet kapta; a Magyar Tudományos Akadémia alapítását is támogatta; segített létrehozni a pesti Magyar Kereskedelmi Bankot.

Az, hogy az 1830-as évekre az ország politikai-kulturális-gazdasági központjává vált Pest, szintén az ő eredménye. A Városliget rendezésében, az általa megvett Margit-sziget parkosításában is szerepe volt. Alcsúti birtokán mintagazdaságot működtetett, új terményeket és korszerű eljárásokat honosított

va meg. S végül nem szabad említés nélkül hagyni, hogy számos humanitárius egyesületet pártfogolt, segítette a nyomorultakat, a szegény embereket.

1841-ben jelenlétében adták át a pesti zsidókórházat, ahol a betegeket felekezeti különbség nélkül kezelték. A Magyar Izraelita Kézmű- és Földműves Egyletnek – mely hetvenesztendő fennállása alatt sok ezer kiképzett iparost adott az országnak – 1842-es alakulásának elején sok akadállyal kellett megküzdenie, többek közt azzal is, hogy a keresztény mestereket csak nagy pénzáldozattal lehetett rábírn arra, hogy zsidó tanoncokat felvegyenek és levizsgáztassanak. A zsidó mesterek érdekében maga József nádor járt közben.

Mária Terézia az örökösödési háború idejében a zsidók köteles adójának tekintette a hadiségélyt, amelyet később türelmi adónak, de külön „zsidóadónak” is neveztek. Az udvar fokozatosan emelte az összeget, amit egyszer csak képtelenség volt megfizetni. A zsidóság 1842-ben petícióban kérte V. Ferdinánd királytól a már nevével fogva is megalázó és nagyságánál fogva súlyos külön zsidóadó eltörlését. A király kész is volt azt eltörölni, ha kifizetik az 1828 óta be nem folyt, immár két és fél millió forintba növekedett hátralékot. Azonban a zsidók képtelenek voltak ily nagy összeg előteremtésére, mire az udvar József nádor közbenjárására megelégedett az általuk felajánlott egymillió-kétszáz ezer forintnyi megváltási összeggel. E megegyezés alapján a király 1846-ban végleg eltörölte az adót, és a zsidók kötelezték magukat a megváltási összeg öt év alatti törlesztésére. Az egyes hitközségekre eső törlesztési részletek pontos behajtására a maguk köréből kezelőbizottságot választottak, míg a királyi kincstárral szemben a pesti hitközség vállalt felelősséget. 1848-ban az első magyar felelős miniszterium felfüggesztette a részletek fizetését, de a szabadságharc leveretése után a császári hadsereg behajtotta a teljes hátralékot.

Budapest legrégibb, ma is álló zsidó imaháza, az európai klasszicista zsinagógaművészet remeke az óbudai zsinagóga. Az épület kora egyik legimpozánsabb alkotásának számított, maga József nádor is gyakran vitte ki külföldi vendégeit Óbudára, hogy büszkélkedjen vele.

1847. január 13-án, Budán hunyt el. A tiszteletére tartott gyászünnepségen nagy hatású beszédet mondott – magyarul – Pillitz Dániel rabbi is. Születésének évfordulója alkalmából meg kell hajtani fejünket József nádor emléke előtt, mert ma is példa lehet sokak számára!

– kz –

Német nők a szélsőjobbon

A szélsőjobboldalhoz tartozókról alkotott kép megváltozott Németországban: a borotvált fejet és a fémbetétes csizmát felváltotta a hosszú, zilált haj, a horogkereszttel díszített ruhakivágás és a drótkeretes nap szemüveg mögül ki pillantó, tágra nyílt kék szem. Az utóbbi hónapokban két nő – Marisa és Beate – vált a legtöbbször említett szélsőséges az országban. Történetük – az egyik kitalált, a másik bűncselekmények sorozatához kapcsolódó – arra készíti a németeket, hogy átgondolják a nők szerepét a neonáci mozgalomban, egyszersmind arra ösztönzi a szövetségi és állami tisztségviselőket, hogy külön tanácskozáson tekintsék át, vajon mindent megtesznek-e a hatóságok a szélsőjobboldali radikalizmus kiszűbölése érdekében.

„A szélsőjobboldali nőket a közvélemény általában vagy neonáci barátjuk odaadó követőjének tekinti, vagy ugyanolyan erőszakosaknak, mint a férfiakat” – mondta *Michaela Glaser*, a Halléban működő Német Ifjúságkutató Intézet szélsőjobboldali szélsőséggel foglalkozó munkatársa a New York Timesnak.

Miközben a német hatóságoknak részletes statisztikáik vannak a politikailag motivált szélsőségekről és az általuk elkövetett bűnökről, kevés adat szól a szélsőjobboldaliakhoz csatlakozott nőkről, akik között megtalálhatók a szélsőséges nacionalista eszmék, illetve a fajüldöző vagy antiszemita ideológiák követői; olyanok, akik elutasítják a német nemzet demokratikus elveit.

A Német Alkotmányvédő Hivatal 2010-es becslése szerint 25 ezer szélsőjobboldali van az országban, és mindössze 11 százalékuk lehet nő. Bár ők viszonylag kis létszámú csoportot alkotnak, durván a felük vezető posztot tölt be a nacionalista politikai szervezetekben. Tavaly novemberben például három nőt választottak be a Nemzeti Demokrata Párt (NPD) 35 tagú végrehajtó tanácsába. A német kormány 2003-ban megpróbálta betiltani az NPD-t.

„Ezzel a választással az NPD megmutatta, hogy sok antifeminista, hagyományokat ismerő és nemzete iránt odaadó nő tartozik a soraiba” – vélekedett *Ricarda Reifling*, egy, a párton belüli, csak nőkből álló, Nacionalista Nők Köre nevű csoport vezetője. A csoport jelszava: a nacionalizmus a nőké is.

Normális, kedves és udvarias személy

Marisa, a Kriegerin (Katonalányok) című, az év elején bemutatott film huszonéves főhőse kevésbé politikus alkat.

A nyitójelenetben egy Nazibraut (Nácimenyasszony) feliratú pólót visel ugyan, mégis inkább csak a barátja a filmben szereplő banda neonáci vezetőjének, és ahogy a történet előrehalad, egy dühroham hatására lezavar néhány emigránst az útról, és nem hajlandó kiszolgáltatni a sötét bőrű vásárlókat a szupermarketben, ahol dolgozik.

Az elsőfilmes *David Wnendt* alkotása több német filmdíjat kapott, és januári bemutatása óta a művészmozik ranglistáján a tíz legnépszerűbb alkotás között szerepel. Bár néhány kritikus szerint a cselekménye gyenge és adós marad a Marisa cselekedetei mögött meghúzódó okok feltárásával, Wnendtet dicsérték a részletek alaposságáért, például azért, hogy Marisa a nyilvánosság előtt fehér ruhával takarja el a náci horogkeresztjét. Németországban tilos bármilyen Adolf Hitlerrel vagy a nációkkal kapcsolatba hozható szimbólum nyilvános viselése, és az előírás megszegőire letartóztatás vár.

Nem minden szélsőséges demonstrálja nyíltan az ideológiáját.

A 37 éves, novemberben a rendőrségen önmagát feladó *Beate Zschäperöl* több ismerőse állította, hogy „normális, kedves és udvarias személy, akinek nem voltak szélsőséges megnyilvánulásai”. Bár azóta előkerültek olyan, az 1990-es évek végén készült fotók, amelyek neonáci demonstrációkon ábrázolják, akkor minden ezzel kapcsolatos vád alól felmentették. Egy másik, a német sajtóban nagy nyilvánosságot kapott képen a borzas, rózsaszín pizsamát viselő Zschäpe együtt látható *Uwe Böhnhardt*tal, az egyikkel a két férfi közül, akivel később megalakították a Nemzeti Szocialista Unió nevű terrorista sejtet, amely a német rendőrség szerint megölt kilenc török és görög üzletembert, valamint két pokolgépes támadást és egy tucat bankrablást hajtott végre.

A hatóságok szerint nincs olyan információ, amely közvetlen kapcsolatba hozná a tavaly november 4-e óta Kölnben börtönben ülő nőt a csoport által 2000 és 2007 között elkövetett gyilkosságokkal. A rendőrség szerint ugyanakkor bizonyított tény, hogy aktívan támogatta a sejtet, több mint egy tucat lakást bérelt számára, és intézte a pénzügyeit.

Nem szabad lebecsülni a potenciális veszélyt

„Nem ritka, hogy nők ilyen szerepet vállaljanak, mivel őket a közvélemény kevésbé tartja fenyegetőnek és gyanúsna, mint a férfiakat” – fejtette ki Glaser.

Hozzátette ugyanakkor, hogy növekvő szerepük ellenére a nők mindig kisebbséget alkotnak a férfiak uralta terepen. Ennek ellenére az a véleménye, hogy a nőkben csak a cselekvő férfiak barátinót látni egyet jelent a potenciális veszély lebecsülésével.

Zschäpe letartóztatása után nem volt hajlandó válaszolni a nyomozók kérdéseire. Ügyvédje, *Wolfgang Heer* feltételes szabadon engedését kérvényezte a bíróságnál, de egyelőre eredménytelenül.

A nő továbbra is börtönben marad, és azzal vádolják, hogy terrorista csoportot hozott létre Uwe Böhnhardt és Uwe Munlossal, aki november 4-én öngyilkos lett. Az a zwickauai lakás, amelyet Zschäpe a két férfival megosztott, még aznap felrobbant és kiégett. Órákkal később a nő önként feladta magát a rendőrségen.

A rendőrség november óta hat további németet vett őrizetbe annak gyanújával, hogy segítette a triót, egyebek mellett fegyvereket szerzett, járműveket kölcsönzött nekik, és segített hamis személyazonosságot teremteni a tagok számára.

Az eset megrázta az országot, amely évtizedekig küzdött a második világháború örökségével és a náci ideológia továbbra is meglévő erőszakos támogatóival. A legnyomasztóbb kérdés az, hogy miként maradhatott a rendőrség és a felderítés elől rejtve egy ilyen erőszakos csoport.

Idén januárban parlamenti bizottságot állítottak fel, februárban pedig szakértői bizottság alakult az ügy kivizsgálására.

„Ez a bűncselekmény mindannyiunkat megrázott – nyilatkozta *Uwe Schünemann* alsó-szászországi belügyminiszter. – Fel kell tárnunk minden szövetségi államban a kommunikációs csatornákat, hogy megakadályozzuk hasonló fejlemények megismétlődését.”

(EH/MTI)

(Illusztráció)

Németországban terjed az antiszemitizmus

Az antiszemita hangulat igazolhatóan beleásta magát a német társadalomba, adták közre a Bundestag által megbízott szakértők, akik arra a megállapításra jutottak, hogy az internet kulcsszerepet játszik a holokauszt tagadásában, valamint a szélsőjobboldali és a radikális iszlám eszmék terjedésében – írja a DPA hírügynökség.

A társadalom fő áramlatában „széles elfogadottsága” van a zsidóellenes szövegeknek és megnyilvánulásoknak, állapítja meg a 2009-ben létrehozott szakértői csoport. A közelmúltban nyilvánosságra hozott jelentésük összegzése szerint a zsidóellenes hangulat „a széles körben elterjedt előítéleteken, a zsidóság és a judaizmus semmibebevételén, tudomáson kívül hagyásán alapul”.

Németország az antiszemitizmus térhódítása szempontjából több európai országhoz viszonyítva félúton van. A szakértők az antiszemitizmus extrém magas szintjeit érzékelik Lengyelországban, Magyarországon és Portugáliában.

Németországban a berlini fal leomlása után a zsidó népesség újraéledése volt tapasztalható. Létszámuk 1989 előtt nem érte el a 30 ezer főt, ám a rendszerváltást követő – főleg a volt Szovjetunió területeiről történő – beáramlás következtében 200 ezer főre növekedett.

Az 1942-es wannseei konferencia (a náciak a zsidókérdés „végső” megoldásáról tanácskoztak) évfordulóján *Christian Wulf* német államelnök azt mondta, hazája mindörökké megtartja a holokauszt emlékét, és sohasem fog megelégedezni a mártírok utódairól.

bbc/dpa

KAPOSVÁR

Hankiss Ágnes EU-képviselő: A zsidóknak nincs félnivalójuk Magyarországon.

Ilan Mor izraeli nagykövet: Értetlenül állok a gyalázat előtt, és bízom benne, hogy a helyi rendőrség mindent megtesz annak érdekében, hogy az elkövetőket mihamarabb kézre kerítse.

DEUTSCH GÁBOR

Boldog boldogtalanság

Író-festőművész barátom közvetítésével ismerhettem meg a sokfoglalkozását, magát örökön kereső, a zene világában otthonosan mozgó, középkorú Turán Jánost, a zseniális zongoraművész, Turán László fiát. Az előbbi titulus Jánosra is illenék, de ő hevesen tiltakozna, mert árnyékbokszolásban van édesapjával, aki soha nem gyakorolt, produkciója mégis csodálatos volt. János nem érezte, hogy haladna, így a gyakorlás nem lehetett kedvére. Hétévesen gyermekelőadásokon a rádióból színpadra került pazarszerposztásban játszott (Bilicsi Tivadar, Keleti László, Vörösmarty Lili, Alfonzó), a népszerű Csinbumm cirkusz zenekarában az üstdobhoz ültette édesapja. Turán László nevét jól ismertem, működési területe igen széles skálán mozgott a bártól a Bartók-teremig. Mivel szerinte – és ezzel a fia is egyetért – csak kétféle zene létezik: jó és rossz. A műfajok kategorizálása nem célszerű, mert minőség és selejt mindkét oldalon található. Bárban nem jártam, a Váci utcai Bartók-terem a kamarazenének adott otthont, amelyhez féltékeny közeledtem. De a Zeneakadémián nem ritkán vasárnap délután esztrádműsort adtak, amelynek szorgalmas látogatója voltam. Az esztrád egy olyan szó, amelyet manapság magyarázni kell. A lexikon szerint vegyes szórakoztató műsor. Azt gondolták a kultúra akkori irányítói, hogy ha a könnyűnek nevezett műfaj produkciói közé verset, komolyabb énekszámot csempészek, azzal a hallgató-néző érdeklődési körét szélesítik. Ezt a módszert ma számosan vitatják, de az biztos, hogy jelentős művészek léptek fel mindkét – vagy inkább megszámálhatatlan – oldalról egyaránt. A kíséret nem okozott gondot, mert Turán László és kisegítője – Pege Aladár, a bőgős, Tabányi Mihály, a harmonikás, az ördögös Kovács, a dobos, és maga a zenekarvezető – széles skálán mozgott otthonosan. A hagnak (amikor a művész számos helyen megfordul) során még a vidéki lehangolt zongorát is életre keltette, bár sokszor megizzadt közben.

A forint bevezetésénél a keresetek 600-800 forint között mozogtak, Turán László jövedelme a 3000 forintot is elérte, ő volt a Rádióanal „A Zongorista” – így, nagybetűvel. Kísérőjük meg pályáját fia segítségével az elejétől követni.

1917. december 17-én született. Apja – tehát János nagyapja – hét diplomával rendelkező sebész, aki elsősorban az első világháborúban megsebesültek bravúrós megmentésével tűnt ki. Az anya három diplomát mondhatott magáénak, ragyogóan zongorázott és kiválóan festett. Az abszolút hallás mellé minden hanghoz egy bizonyos szint látott. Különleges adomány. László fiukat 12 évesen vették fel az Akadémia tehetséggondozó osztályába. Keeri Szántó Imre doktor lett a tanára, aki hangversenyt is adott, többen közepes zongoristának tartották, de mindenki remek pedagógusnak. Nagyszerűen magyarázott, zongoraművészek egész sorát oktatta, hálásan is emlékeztek, illetve emlékeznek rá. 1940-ben halt meg. László hihetetlenül jól olvasta a kottát, mintha egyszerű könyv volna. Abszolút hallása volt, akárcsak osztálytársának és barátjának, Cziffra Györgynek. Őt 8 évesen vették fel a főiskolára. György szorgalmasan gyakorolt, László imádta a zenét, de azért szeretett úszni, bokszolni, teniszezni, lányokkal járni. Mint hangsúlyozta, így szép az élet. Ha feladatot kapott – például egy Beethoven-szonátát játsszon el –, elmélyülten áttanulmányozta, egyszer magának elzongorázta, lehetőleg úgy, hogy a mama is hallja, aztán beszélgettek róla egy fél órát, és ment a dologra. Tanárok és ismerősök, szakértők mind biztatták a gyakorlásra, de ő nem hagyta magát zavartatni. „Ha megunom, a közönségnek nem lesz benne öröme, a fejemben van az egész. Én is akarom

élni, amikor játszom.” Fergeteges sikere volt az előadásnak. Később, amikor dzsesszt vagy más könnyűzenét játszott, az improvizálást szerette, saját magát is meglepte egy-egy váratlan ötlettel.

Öt év után otthagyta a Zeneakadémiát, 15 tagú rajkózenekarral skandináv körútra mentek. 14 cigány muzsikált, a billentyűnél egy zsidó, László ült. Kiválóan megértették egymást. 1939-ben, a háború kitörésekor jöttek haza. Mint János mondja, nem jól tették. A csapat fele nem élte túl a háborút. László egy ilyen bandával, a második hadsereggel katonaruhában Kijevig jutott el. Zongorázott, később harmonikázott, hiszen zongora nem volt mindenütt. Valahogy senkinek nem jutott eszébe, hogy ellenőrizze, például szüleiéről kérdezze, még azt is megtették, hogy bementésre állították ki az okmányokat. Vezérkari tisztnek, sőt, senki nem fogja elhinni, de még Göringnek is muzsikált. Ha tudta volna a nagy úr, ki játszik a billentyűn... László így megúsza az elhurcolást. De nehezen viselte a nagy hideget meg a fejtelten visszavonulást. Az újságpapír kincs lett. Nem olvasták, lábra tekerték. Aki hozzájutott, az megmenekült, aki nem, az megfagyott. Munkácsig szinte gyalog jutottak el. Egyébként partizánokkal is találkozott, egy partizán hölgyvel közelebbi ismeretsége is volt. Valahogy – ki tudja, miért – a fehérnépet nem tudta elkerülni. Néhány feleség (no nem egyszerű!) és legénylakás az Izabella utcában... regénybe illő történetek alanyai lehetnének.

A vézskorszakról azonban beszéljünk még. Az apa a harmincas években meghalt, tehát e drámától megmenekült. Az anya (János nagymamája) Dachauba került 44 végén. Valahonnan szerzett papírt és írószéköt, karikatúrákat rajzolt a keretről, a fogolytábor őreiről, tisztikaráról. Egy társa feljelentette a tábor parancsnokánál, aki be is hívatta. Nézte a rajzokat, és tetszetek neki, két szem krumplit kapott külön fizetségnek. 36 kilósan szabadult fel, de túlélte a poklot. Nővere azonban nem. Az amerikai katonák szabadították fel, valami rendezvényt szerveztek, és társai javasolták a fellépését. De hát rabruhában nem léphetett színpadra. Az egyik tiszt egy csipkés kombinét szerzett, valahogy estélyi ruhának látszott, abban szerepelt. László öccse Szegeden halt éhen.

Visszatérve László sorsára, Munkácsról már vonaton jött Pestre a vert hadsereggel. Itt még bujkálnia kellett, erről hölgyismerősei gondoskodtak. A háború után sokat foglalkoztatták, majd a Rádióhoz került – mint már írtuk – mesés keresettel. Kísérnie kellett valami nagynevű külföldi hegedűst, de nem ment el a próbára. A hegedűs ordított: Ebből nem lehet épkezláb élő adás! Ő csak mosolygott. Fergeteges volt a siker. A nagy hegedűs mély meghajlással kért bocsánatot. A baj nem ott kezdődött. László minden zenére fogékony volt, Gershwin Kék rapszodiáját egymaga játszotta, zenekar nélkül, fantasztikusan. És más amerikai zenét is. Természetesen titokban semmi nem marad, 48-ban behívta a párttitkár, rövidre fogta a szót, kozmopolitának nevezte és kirúgta a Rádiótól. Ezután következtek a bárók, hagnizások, de azért néha hangversenyszerűen is tudott szerepeltetni.

Több zenekarban játszott, például Tabányinál, Holéczinál.

Nem panaszkodhatott az a Cziifra sorsa szomorú volt. A művész-társak véleménye megoszlott. Technikai tudását elismerték, de értelmezését, gyors tempóit vitatták. Ráadásul egy provokátor rászedte, hogy segíti külföldre jutását. Háromévi börtönrre ítélték, méghozzá kőbányában kellett letöltenie. Nagy szerencse, hogy a kezét védeni tudta, és így nem sínylette meg. Egy deszkára billentyűket festett, és azzal gyakorolt. Kiengedése után hang-

versenyről szó sem lehetett, bárban zongorázhatott. László sok esetben meglátogatta, négykezeseket játszottak tomboló közönség előtt, híre ment a városban. Talán még emlékeznek a Váci utcai Kedves nevű presszóra, ahol két zongorán játszott László és Cziffra György. Úgy hiszszük, nem csoda, hogy 56-ban Cziffra elhagyta az országot. Külföldön beteljesült a karrierje, lemezeit is kapkodták. Amikor enyhült a helyzet Magyarországon, hazajöhetett koncertezni. Zenekari hangversenyt fia vezényelte. A kitűnő karmester fiatalon tűzbaleset áldozata lett. Újabb szomorú esemény a művész életében.

László, az apa, vitte a fiát koncertek mellett a Szent István körüli Vig Matróz étterembe, ahol a rajkók, az egykoriak fiai húzták a talpalávalót. Szeretettel fogadták a vendéget. Érdekes, hogy László első feleségének apja cimbalmos volt és zsidó. Igen jól kijött a társaival. János apjával gyakran megfordult a Fészek Klubban és később a Nagymező utcai Rátkay Klubban. Találkozott Romhányi Józseffel, a rímhányóval. János szemüveget hordott, mert szemtengelyferdüléssel született. Romhányi vállára tette a kezét, és csak annyit mondott: Turán, miért nézel oly furán? 1967-ben Németországban találtak Brachfeld Siegfrieddel, a népszerű konferansziával, aki törte a magyart. Az igazság az, hogy kitűnően beszélt magyarul, egy kicsit rájátszott. Vajon mi hozta ez országba? Talán családi okok, vagy a nyelv szeretete? A nyelvet egyetemen tanulta. Nem tudni, miért, de Németországból ide „disszidált”. Egyébként Lászlót az enyhülés korszakában, 63-ban talán elsőnek engedték külföldre, hadd lássák, hogy a könnyűzenének a vasfüggöny mögött is vannak színvonalas képviselői. Svédországban a zenekar szaxofonosa hegedűt vett elő, és bár kissé dzsesszesítve, de játszották, húzták a csárdást a közönség nagy örömeire. János ezzel a zenekarral kétszer öt hónapot játszott Skandináviában hotelekben, éttermekben. Apja halálhírért 1984-ben Norvégiában hallotta, nem lehetett ott a temetésén.

Ezután János lányával és feleségével Izraelbe vándorolt ki. Apja nem volt bejelentve hitközségben, de a nagyszülők igen. Először nem találták, mert Turán néven keresték. Eredetileg Tänzer volt a neve, magyarul Tancos. János és családja laktak Tveriban. A lányka az óvodában szeptemberben megtanult beszélni, a feleség az ulpánon írni, János meg folyékonyan olvasni. Mint mondta, a héber betűk nem nehezebbek, mint a kotta hangjegyei. A miért jöttek vissza kérdésre János csak annyit mondott: hosszú. Mármint a válasz. Tovább nem faggattuk. Megkérdeztük, miért nem játszik ma. Nehéz rá felelni. Az apa bár nagy lendülettel vetette magát az életbe, fantasztikus dolgokat is művelt, például egyedül játszotta, zenekari kíséret nélkül, Addinsell Varsói koncertjét. Nagy kár, hogy nem készült róla felvétel. Önálló lemeze sem volt. Idős korában ezt hiányolta. Talán a házasságban is meg kellett volna állapodnia. Az ő generációja ismeri a nevét. A jelen és a jövő talán csak hallomásból vagy írásból. Például e néhány sorból. János bizonyára foglalkozhatna muzsikával. De az apa olyan magasra tette a mércét, hogy átugrani számára képtelenség. Viszont a mérce ott van a magasban. Ezért inkább sok mesterséget próbált ki, és még valószínűleg a továbbiakban is ezt teszi majd. Tehát nem felhőtlen az ég. Mindketten gazdag és tartalmas életet éltek, illetve János és családja él most is. Mégis a hiányérzés más-más okból, de árnyékolja az apa örömet, és árnyékolja a fiát is. Ha két szóval akarnánk összefoglalni, Lászlónak és Jánosnak osztályrészül jutott a boldog boldogtalanság.

Régi sztori ez. A szereplők már rég meghaltak. A történetet egy hölgy mesélte nekem, akit Szonjának hívtak. Együtt ültünk az autóbussen azokban az időkben, amikor három óra utazásba került Affulától Tel-Avivba érni. Ma ez sokkal rövidebb időt vesz igénybe az új országúton.

De térjünk a tárgyra. Szonja élet-történetére, ahogy nekem elmesélte három óra alatt.

Amikor befejezte a harmadik évet az egyetemen mint orvostanhallgató Varsóban, Hitler csapatai már nagyon közel voltak a fővároshoz. Döntenie kellett, élete legnehezebb döntését meghozni. Vagy keresztény papírokkal bujkál, vagy az utolsó vonattal Oroszország felé megszökik.

A lány, főleg baloldali nézetei miatt, a Szovjetuniót választotta. Búcsút mondott szüleinek, a nagymamának és öccsének, Slomónak. Akkor még nem tudhatta, hogy Slomón kívül senkit sem fog viszontlátani.

Felkapaszkodott a zsúfolt vonatra, és hosszú, fáradalmas út után megérkezett arra a pontra, amit Hitler és Sztálin kijelöltek határnak a két nagyhatalom között. Ez Bialystok városa körül volt. Innen gyalog folytatta útját, míg az első orosz őrző kezébe nem jutottak.

Szonja és a többi utas nem egészen így képzelték el a „szovjet paradicsomot”. Durvák voltak hozzájuk, ellop-ták az órákat, karkötőket, mindent, amit tudtak. Az utazási felhatalmazásra pedig nagy betűkkel ráírták: „zsidó”.

A későbbi napokban éhség, szomjúság és félelem sanyargatta a menekülteket. Mindezek a kínok addig tartottak, míg Szonja rá nem talált egy fiatal társaságra, vele egykorú fiúkra és lányokra. Itt szépen beszéltek vele, összetartottak, megkínálták kenyérrel, amiből nagyon kevés volt. Mire a vonat befutott Odesszába, csatlakozott a cionista csoporthoz.

Itt hallott először Erec Jisráélról. Megtudta, hogy mátlól nincs más cél, csak eljutni valahogy ősei földjére. A csoportban sok vita volt, hogyan fogják felvirágoztatni jövőbeni hazájukat. Eleinte zavarta a közösködés, de beletörődött, hiszen senkinek sem volt semmije. Megmaradt értéktárgyait odaadta a pénztárnoknak. Miután ki-sült, hogy ő már majdnem orvos, társai még jobban megbecsülték.

A csoport együtt lakott. Mindenki dolgozott, a bevételt szigorúan beszo-gyaltatták a pénztárnoknak. Bár Szonjának, aki mint ápolónő kapott állást, jó fizetése volt, szívesen lemondott róla.

Szonja és Ábrahám, a villanyszerelő, egymásba szerettek. Szabadidejükben a közeli erdőben sétálgattak, ámuldoztak a természet csodáin, és persze csókolóztak minden alkalommal. Sokat beszéltek jövőendő hazájukról messze a tengeren túl, az akkori Palesztináról.

A csoport kereste a lehetőséget, hogy átkelhessenek a Fekete-tengeren, Törökországba, és onnan gyalog eljussanak őseik földjére. Otthonról csak rossz híreket kaptak. A zsidóságot gettóba zárták, a megsemmisítés folyamatban volt. Senki sem gondolt arra, hogy a háború befejeztével visszatérjen Lengyelországba.

A szovjet hatóság viszonylagos türelemmel viseltetett a társasággal szemben, akik kitűnő munkaerőnek bizonyultak.

Az első néhány ember útnak indult, és a hajó szerencsésen megérkezett Törökországba, a menekültek pedig folytatták útjukat végső céljuk felé. E csoportban volt Ábrahám is. Szonjének pár nappal később kellett volna elindulniuk, de a kikötőben a GPU lecsapott rájuk.

A lányt öt társával bíróság elé állították mint a Szovjetunió árulóit. Csak a bírő aznap jövedve mentette meg a fiatalokat az akasztástól. Így is mindenki húszévi kényszermunkát kapott. Ha a következő vádlottat felakasztották, az csak arra mutatott, hogy elfogyott közben a bírő vodkaja.

Azon a napon, amikor Ábrahám megérkezett Erec Jisráélba, Szonja,

elválasztva barátaitól, egy rabvonaton találta magát, az egyik láger irányában. A többi srácot más fogolytáborba küldte a szovjet „igazságszolgáltatás”.

A táborban megérkezése után a parancsnok kihallgatta Szonját.

– Hány éves vagy?
– Huszonkettő.
– Mi a foglalkozásod?
– Orvostanhallgató voltam. A harmadik évetem fejeztem be.
– Akkor mostantól kezdve te leszel a tábor orvosa.

– Szó sem lehet róla, talán ápolónő.
– Itt én határozok! Holnap kezdted a munkát!

Amikor hozták a betegeket lefagyott lábbal, mit tehetett volna, amputálta.

De kapott kedvezményeket is. Míg egy átlagfogoly egyszer küldhette levelet egy évben, ő szabadon írhatott. Ezenkívül minden levélét cenzúra nélkül kézbesítették. Titokban mindenki jóban akart lenni az orvossal.

Így értesült róla, hogy szerelme, Ábrahám, letelepedett Észak-Negevben a csoporttal. Azt is megtudta, hogy öccsének, Slomónak sikerült megszöknie Lengyelországból, és ő is megérkezett az Ígéret Földjére. Slomó egy északi kibucban találta meg a helyét.

Teltek az évek. A táborparancsnok elkezdett udvarolni a lánynak. Ő mindent elhárított. Szívében csak szerelme maradt. Bár hajlandó volt a parancsnokkal megcsodálni a naplementét a tundrán, de semmi más nem történhetett köztük. Szonja hű maradt vőlegényéhez, akitől minden hónapban levél érkezett. Ebből tudta meg, hogy Ábrahám bevezette a villanyt a kibucba. Tudta azt is, hogy már mindenki megnősült; az egyetlen ember, aki egyedül él, az ő szerelme. Megvárják egymást, még ha húsz évig fog is tartani.

A világ legszörnyűbb háborúja véget ért. Sztálin nem kegyelmezett meg a politikai foglyoknak. Szonja számolta az éveket, hónapokat, heteket, napokat és az órákat.

Slomó egyik leveléből megtudta, hogy kikiáltották a zsidók államát. Öccse azt is megírta, hogy az őt elítélt kegyelmet kapott, és mint Izrael hősei megérkeztek. Slomó még hozzátette, hogy Izrael állama kérvényezte Szonja kiszabadítását, és most már csak napok kérdése az egész.

Még egy évet kellett egyedül töltenie. Tavaszodott a hőmérséklet. A helyi párttitkár behívta a város főorvosát irodájába.

– Maga mátlól szabad ember. Kérjük, maradjon velünk, elvtársnő.

– Nyet.

Szonja megkapta útlevelét. Moszkvából Bécsbe repült. Bécsből egy két csillagos gép repítette Lodba. Slomó és volt fogolytársai ott várakoztak a repülőtéren. Összeöleltek, csókok cseréltek gazdát.

Szonja Ábrahámot kereste szemeivel. „Hol van? Valami történt vele? Talán beteg?”

Senki sem akart válaszolni.

Végül öccse törte meg a csendet: „Ábrahám két héttel ezelőtt összeházasodott egy argentin nővel.”

Szonja túlélte a csapást. Slomó hazavitte kibucába, ahol zászlótenger fogadta, de ez alkalommal a vörös lobogókat nem tűzték ki.

Az orvosi rendelőben dolgozott mint ápolónő. Sokkal nagyobb tudással rendelkezett, mint a helyi doktor, és az igazán nehéz eseteket ő kezelte. Megtanult héberül, beleszókölt új életrendjébe.

Egy nap ezzel lepte meg Slomót: „Felmegyek Jeruzsálembe. Beiratkozom az egyetemre. Orvos leszek, igazi orvos.”

Így is történt. Szonja sok éven keresztül gyógyította betegeit. Ábrahám-mal életében nem találkozott.

Itt az autóbusz megérkezett Tel-Avivba. Megígértem Szonjának, hogy egyszer majd megírom a történetét. Bár eltelt azóta 50 év, de a sztori még mindig aktuális.

Arje Singer, Sydney

Szonja

Alfonzó: 100 éve született, 25 éve halt meg

A sír a Kozma utcai sírkertben: 38/a parcella

1912. február 28-án született Alfonzó, azaz Markos József színész, artista, parodista.

Erős, sportos testalkatú ifjú volt, a tanintézeti fegyelmet nehezen tűrte. A kereskedelmi iskolában komoly konfliktusba keveredett egyik tanárával, aminek az lett a vége, hogy kicsapták. Autószerelő-inasnak állt, szabadidejét

a ligetben töltötte, ahol artistákkal barátkozott, és megtanulta mutatványait. Kétségbeesett apja „rendes” foglalkozást akart fiának, ezért Strassbourgba küldte egy ismerőséhez.

A fiatalember Párizsba utazott tovább, a Renault-gyárban kapott munkát autószerelőként. 1930-ban hazautazott, és a Vidám Parkhoz tartozó

varietében pankrátorként kezdett dolgozni. A társulattal Bulgáriába szerződött, és „a Hortobágy bikájaként” birkózószámmal járta az országot; a turné azután szakadt félbe, hogy egy török ellenfele legyőzte.

1933-ban a Royal Orfeum táncos produkcióiban lépett fel, egy évig Itáliában dolgozott, de a katonai behívó miatt vissza kellett térnie. Leszerelése után az Arizona mulatóban lett par-kett-táncos, de amikor az egyik, vele ízetlen tréfát űző gazdag vendéget felpofozta, mennie kellett.

A vándorévek során Egyiptomban, a Közel-Kelet mulatóiban lépett fel Joe Stan művésznévén, amelyet hamarosan Alfonzóra változtatott. Az ötletet a XIII. Alfonz spanyol király haláláról megjelent újságcikk adta: „Meghalt Alfonz óh, a király, éljen a király!” – kiáltotta.

1938/39-ben ismét Nyugat-Európában turnézott, s megismerkedett a pantomim „atyjával”, a francia Marcel Marceau-val is.

Hazatérve ismét varietékben dolgozott akrobataként és táncosként, a fel-lépések között paródiákkal szórakoztatta kollégáit. A Moulin Rouge igazgatója felfigyelt rá, és ötleteit beépítette az előadásokba. 1944-ben munkaszolgálatra hívták be, de sikerült megszöknie, és álnévén, műtősségként dolgozott a Rókus kórházban.

1945-ben egy orosz katonatiszt tolmácsaként került Szegedre, ahol megpróbálkozott a színészettel, de reményei nem váltak valóra. Budapesten a híres bűvész, Rodolfo partnere volt a Fővárosi Nagycirkuszban, de ő önálló estre vágyott. Apránként kialakított magának egy egyszemélyes színházat, melynek írója, rendezője, főszereplője is volt. Szállóigévé váltak bemondásai, poénjai, zseniális paródiákat rögtönzött.

Az 1956-os forradalom után családjával külföldre távozott, Bécsben, majd Belgiumban élt, és a legkülönb-főbb filmekben vállalt szerepeket. Dolgozott Totóval, Vittorio de Sicával és Jacques Tativál, szíve azonban hazahúzta.

A Vidám Színpadhoz szerződött, melynek nyugdíjazásáig tagja maradt. Alfonzó reklámfilmekben is szerepelt, szlogenjei máig velünk élnek. Több mint húsz magyar filmben játszott kisebb-nagyobb epizódszerepet, az 1970-ben forgatott *Én vagyok Jeromos* színészi jutalomjátéka lett. 1972-ben a *Vigyázat, mázolvai!* című kisfilmben nyújtott alakításával elnyerte az oberhauseni fesztivál fődíját.

Talán legemlékezetesebb alakítását a Keménykalap és krumpliciórban láthatta a közönség. Számos tévéfelvétel készült vele, nagy sikert aratott a Ványadt bácsi című Csehov-paródia és a fiával, *Markos Györggyel* előadott karmester-paródia.

A különös tehetségű Alfonzó 1969-ben lett érdemes művész. 1987. május 5-én halt meg Budapesten.

(A kulturport.hu nyomán)

Vegyes páros a Műjépgályán

Mincha ozi áriv Azesz Pónem Zuglóban

Gerő Péter elnök (és filmrendező) nyitotta meg az új filmklub délutánját a Thököly úti zsinagóga Földvári Termében. Első alkalommal a Két félidő a pokolban (1961) című alkotást mutatták be, a nemrégiben elhunyt Garas Dezsőre emlékezve. A vetítést követően az elnök moderálta beszélgetés során hozzászólások, értékelések hangzottak el.

– *Honnan a klub rendhagyó elnevezése?* – kérdeztük *Kardos Péter* főrab-bitól.

– Ez esetben az azesz pónem (szemtelen, pimasz) elnevezést kicsit humorosan kell értelmezni. A zsidó túlélési technikára utal, amikor a munkaszol-gálatosok között a keret parancsnoka szabót, lakatost, borbélyt stb. keresett, és a megmenekülés érdekében olyanok is jelentkeztek, akik egyáltalán nem értettek e szakmákhoz. „Csupán” életben akartak maradni.

– *Mikor lesz a következő alkalom, és mit láthatunk?*

– Havonta egyszeri összejövetelt tervezünk. Érdeklődni a *bzsh.zug-lo@gmail.com* e-mail címen vagy a 251-3970 telefonszámon lehet. A program: mincha, mozi, máriv!

S. A.

Ez megóvjá viselőjét az illetlen szomszédok és mozifilmek kellemetlen látványától a repülőgépek fedélzetén. A jeruzsálemi Tömegközlekedési Rabbini Tanács ajánlásával. (sofar.hu)

TELEVÍZIÓ

Ziva David kíváncsivá tett

Aligha van valaki, aki legalább egyszer nem nézett bele az NCIS című amerikai krimisorozatba. Én speciel szeretem a már kilencedik évadánál tartó filmfolyamot, méghozzá több okból. Elsőként azért, mert nem kell félnem attól, hogy jön a gyilkos. Meglátom *Jethro Gibbs* és csapatát, s máris tudom, hogy minden bűnös egy órán belül rács mögé kerül. Nem beszélve arról, hogy ennél a filmmel nem a gyilkos meg a rablás a főszereplő, hanem a nyomozók maguk. Az egyik ilyen *Ziva David* nyomozónő, aki Izraelből jött, és akinek apja a Moszad egyik nagyfőnöke. Nyakában Dávid-csillaggal küzd a tengerészeti helyszínelők elitcsapatában. Ziva nemcsak okos, bátor, de szép is, így hát a körülötte lévő férfiak sorban bepróbálkoznak nála. Természetesen mindhiába. Eleinte (amikor frissen került Amerikába) a kiejtésén lehetett somolyogni. Mármost nem nekünk, hanem kollégáinak, akik nem győzték őt ilyenkor cikizni. Ez a cikizés egyébként csaknem

megegyezik a „tetszel nekem”-mel. Olyan, mint amikor gyerekkoromban, ha egy fiúnak tetszettem, hóval bepan-csolt az arcomba. Ez egyáltalán divat még? Visszatérve Zivára, még mostan-ság is előfordul, hogy megkérdez dolgo-kat, mielőtt valami kedves csacsкасágot mondana.

Nekem nagyon tetszik a Zivát játszó *Cote de Pablo*, aki egyébként élete túlnyomó részét Miami-ban töltötte. A diplomás chilei színésznő 2005-ben csatlakozott az NCIS szereplő-gárdájához mint a Moszad összekötő tisztje. Úgy írták le a karakterét, hogy valaki, aki teljesen különbözik a többi szereplőtől, mert férfiak között volt egész életében, férfiak parancsoltak neki. Nem fél a férfiaktól. Félnivalója pedig bőven akadhat, hiszen mégiscsak rosszfiúkat és rosszszándékokat üldöz a csapatával. Heroincsempészeket, bombagyárosokat, feleségüket láb alól eltevéket vesznek célba. Ilyenkor Ziva elől áll a sorban, több alkalommal elsőként megy be a bűnbarlangokba, félthetnének is, de mivel filmről van szó, tudjuk, hogy nem lehet semmi baja. Hiszen kitűnő lövő, még kitűnőbb harcos, ugrik, repül, mikor mi van számára megírva. Bátorsága ezzel abszolút bizonyítottan látszik. Arról, hogy okos, minden adásban meggyőző-dhetünk. Úgy rakja össze a bűnjeleket, hogy a többieket is ráveszi a gyorsabb gondolkodásra. Agya még a kezénél is fürgébb.

De mi van a szerelemmel? Erről nem sokat tudunk. Egyszer jött valaki Izraelből, akivel akár jóban is lehetett. Talán a vőlegénye volt? Talán „csak” egy Moszad-ügynök? Mindenesetre ezt a részt nagyon elnagyolják a filmszériák.

Nem gondolom, hogy igazából ne lenne neki udvarlója, hiszen több mint szép. Öntudatos mosolyában és haja fényben úszó bugyraiban ott lakozik egész Izrael.

Bozsán Eta

SPÁNN GÁBOR

Meakulpa

A tárcát is író zsnaliszta olyan, mint az úri szabó: hozott anyagból dolgozik.

A vevő hozza az anyagot, mi pedig maximum bélést teszünk hozzá, és ha a tehetségből futja, a végére gombot varrunk.

Ebben az esetben is ez történt velem. Egy zsidó családnál eltöltött péntek esti vacsora során kaptam a most következő történetet.

A páros 25 éves fia tipikus mai fiatal. Munka mellett éli életét, de család-alapításra még nem gondol. Aktuális, már több hónapja tartó párkapcsolatának női tagja szlovák származású. Mint ilyen, meghívta barátját az évente megrendezett hagyományos szlovák bálba. A fiú – elmondása szerint – inkább szerelmi gesztusként ment el a rendezvényre, tudván, hogy ott kevés emberrel fog szót érteni. Nevete tette hozzá: már az elején annyira magányosnak éreztem magam a sok ember között, mint egy mazsola a térdkalácsban. Azt már az elején feladta, hogy megértse asztaltársasága szlovák nyelvű eszmecserejét, de udvariasságból velük nevetett minden számára érthetetlen viccen. Szívesen megitta a Sligovicát, jóízűen megette a knédli, és megtáncoltatta szlovák népzeneire partnerét.

Az éjjeli körüli emelkedett hangulatban, amikor már meglehetősen kevés vér volt a vendégek alkoholjában, asztalukhoz lépett egy idős férfi. A hölgynek távoli ismerőse lehetett, de a puszkódás így is kötelező volt. A bácsi értelemszerűen szlovákul szólította meg a fiatalembert is. Ő nevetve hártotta el a beszélgetést, és barátnőjén keresztül közölte, hogy sajnos nem tud szlovákul. A bácsi erre végigmért, és megkérdezte: Te magyar vagy? Igen, felelte. Kis várakozás után ismét fellett egy kérdést: És mondd, te zsidó vagy? A fiú, miután meggyőződött róla, hogy öltözképe rendben van és nincs rajta kipa, természetes őszinteséggel azt felelte, igen. A bácsi ekkor legyőzve a sok tudatmódosító befolyást, összeszedte magát és félrehívta fiatal barátunkat. Leült vele egy másik asztalhoz, és mesélni kezdett, immár magyarul.

Volt nekem egy testi-lelki jó barátom az egyik Szlovákiahoz közeli határ menti magyar városban. Átjártunk egymáshoz, sztoriztunk, ittunk, egyszerű jó komám volt. Az egyik ilyen alkalommal én többet ittam a kelleténél, és valamin összevitathoztunk. Ahogy ez ittas embereknek lenni szokott, a vitában már erősebb volt a győzni vágyás, mint az érvek. Odáig fajult a veszekedés, hogy én a végén ráordítottam nemzetközi barátomra: Dögölj meg, büdös zsidó!!!

Ehhez az is hozzátartozik, hogy ez a barátom nem volt zsidó, én pedig nem vagyok antiszemita. Már otthon elalvás előtt elkezdett furdalni a lelkiismeret. Micsoda rongy ember vagyok én, hogy szitokszóként a legjobb barátom fejéhez vágom nem létező zsidóságát, és ehhez még vesztét kívánom?! Reggelig hánykolódva eldöntöttem, hogy amint újra átmegyek Magyarországra, bocsánatot kérek tőle. Három nap múlva kerültem elő újra a kisvárosban, ahol megdöbbenve hallottam a hírt: az én komámát két nappal azelőtt közlekedési baleset érte, és meg is halt. A személyes gyászom túl úgy éreztem, engem most már halálomig elkísér a lelki furdalás. Nincs kitől bocsánatot kérnem! Sokáig gondolkodtam, hogy miféle penitencia oldhatja fel a bűnömöt. Aztán egy kemény elhatározással fogtam magam, és kiutaztam Izraelbe, vagyis fejest ugrottam az ismeretlenbe. Munkát vállaltam egy kibucban, olyat, amihez nem kellett beszélni, és közben vesztőtül tanultam a hébert.

Ekkor odafordult a zsidó fiatalemberhez: Átá medáber irvit?

Ezen az estén másodszor kényszerült nyugtázni a zsidó fiú, hogy megint egy nyelv, amin nem beszélek. Az öreg szlovák ember kihúzta magát, és büszkén folytatta magyarul: Na én viszont igen, mivel két év elegendő volt nekem ahhoz, hogy megtanuljam azt a nem könnyű nyelvet. A srác élő kérdőjel volt. Így az öreg szinte szégyenkezve folytatta. Tulajdonképpen azért tanultam meg héberül, hogy elmondhassam azt az imát, amelyben bocsánatot kérek a bűnömért, amit a legjobb barátom ellen elkövettem – Joh háksév vögám háksév mimöröim: szólácht!

Eddig a történet, és most jönne a hozzávaló „gomb”, hogy legyen a nyájas olvasónak valami tanulság. Ezen én nem töröm a fejem, inkább elárulom, hogy ez a történet bennem milyen gondolatot ébresztett. Néhány nappal ezelőtt bedobtam a postaládámba egy csomó szórólapot, amin héber nyelvűtanfolyamot hirdettek. Eldöntöttem, hogy beborítékolom őket, és feladom néhány hírhedt szélsőjobbista címére... Mi lehet tudni?!